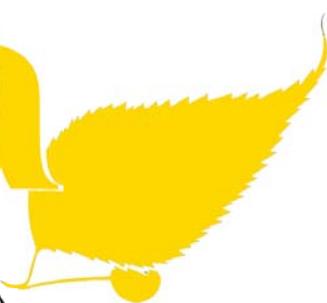

Ladonja

Vjerski informativno-kulturni list

Sretan Uskrs!

Crkva sv. Zenona u Brtonigli

Najstariji je trag crkvene zajednice na području Brtonigle benediktinska opatija sv. Martina od Tripolisa u Martišnici (1158.). Godine 1342. spominje se *abbaciam et ecclesiam Sancti Martini de Tripoli*. Brdo na kojem se nalazila zove se Brdo koludrica. Brtonigla se prvi put spominje 1234. kao Ortoneglo. U 13. st. pripada momjanskoj gospodi. Župa je osnovana 1480. odvajanjem od Novigrada.

Župna crkva sv. Zenona, ranokršćanskog biskupa iz Verone, građena je od 1859. do 1862. godine na mjestu ranije iz 1480. godine. Na pročelju su dva veća prozora, a iz sredine se uzdiže zvonik podignut 1491. (36 metara). Sa svake njegove strane dva su mala tornja što oponašaju zvonik. U drugoj polovici 20. st. nad ulazni portal postavljen je kip sv. Zenona, rad akademskog kipara Aleksandra Rukavine.

Crkva je jednobrodna, neoklasicističkog sloga s dvije kapele i tri mramorna oltara. Na glavnom su oltaru kipovi sv. Zenona i sv. Helene. Oltar je okrenut prema puku, izrađen je od raskljanskog kamena, a pribavio ga je 1971. tadašnji župnik Ivan Krajcar.

U crkvi je barokna kamena krstionica čiji je gornji dio izrađen od drveta (17. st.), a orgulje su 1990. godine dobivene kao dar iz Njemačke.

Župom upravlja vlč. Željko Rajčić.

Spomendani

- 1. travnja**, Cvjetnica.
- 4. travnja** 1982. preminuo *vlč. Rudolf Herak*, r. 1914. u Gradini, zaređen 1938., službovao u Sv. Lovreču (Diminići), Šterni i Umagu.
- 5. travnja**, Veliki četvrtak; 1997. preminuo *vlč. Pietro Silvi*, r. 1922. u Balama, zaređen 1948., službovao u Državnom tajništvu u Vatikanu.
- 6. travnja**, Veliki petak, post i nemrs.
- 7. travnja**, Velika subota.
- 8. travnja**, USKRS, Vazam.
- 11. travnja** 1983. preminuo *vlč. Josip Vidau*, r. 1904. u Trstu, zaređen 1926., službovao u Trstu, Sv. Mateju-Cere, Kringi, Humu; 2001. preminuo *vlč. Vjekoslav Rusac*, r. 1921. u Starom Pazinu, zaređen 1947., službovao u Pazu, Boljunu, Funtani, Vrsaru, Fuškulini, Sv. Mariji na Krasu, Kaštelu.
- 12. travnja**, Sv. Zenon, župa Brtonigla.
- 13. travnja** 2007. preminuo *vlč. Irenko Gallo*, r. 1931. u Mot. Novakima,
- zaređen 1954., službovao u Kanfanaru, Cerovlju, Borutu, Grimaldi, Grožnjanu, Kostanjici.
- 23. travnja**, Sv. Juraj, župa Boljun, Brdo, Grimalda, Oprtalj, Plomin, Rovinj, Sovinjak, St. Pazin, Triban, Zrenj; 1969. preminuo *vlč. Karlo Gregorović*, r. 1886. u Draguću, zaređen 1911., službovao u Oprtlju, Trstu, Novigradu, Bujama, Pazinu i Draguću.
- 25. travnja**, Sv. Marko, župa Kašćerga.
- 27. travnja** 2002. preminuo *vlč. Josip Matijašić*, r. 1924. u Zamasku, zaređen 1948., službovao u Lanišću, Gračišću, Lindaru, Sovinjaku, Novigradu, Cerovlju, Paz. Novakima, Borutu, Svetvinčentu, Zamasku.
- 28. travnja**, Sv. Vital, župa Sv. Vital – Brig; obljetnica posvete biskupa Antuna Bojetića, 1984.
- 29. travnja** 1945. preminuo *vlč. Kazimir Pajić*, r. 1911. u Sv. Ivanu od Šterne, službovao u Rakotulama, Sv. Ivanu od Šterne, Gorici.

Deseta obljetnica smrti kardinala Kuharića

Braćo i sestre, budući da se ispunila kanonska dob i da danas slavimo 10. obljetnicu smrti blagopokojnog kardinala Franje Kuharića, ujedno primjećujući kako traje i raste vjernička i molitvena povezanost s blagopokojnim Kardinalom, kao i na temelju osobnog poznавanja, posebno iz razdoblja života u njegovoj blizini i u zajedništvu s njime, od 1997. do njegove smrti, u ranim jutarnjim satima 11. ožujka 2002. godine, odlučio sam poduzeti što traži Crkva kako bi se ispitala mogućnost za pokretanje kanonskog postupka o životu i kršćanskim kriještinstvima blagopokojnog kardinala Franje Kuharića. Stoga ću narednih dana imenovati postulatora u kauzi.

Vas i sve do kojih dopire moja poruka pozivam da od danas na Ured postulature Zagrebačke nadbiskupije dostavljate svoja svjedočanstva o kardinalu Franji Kuhariću. To će pomoći sus-

tavnom očuvanju spomena toga velikog sina Crkve i hrvatskoga naroda, ali će prikupljeni materijali biti ujedno temelj za onaj postupak kojim Crkva vrjednuje život nekoga vjernika u svjetlu Evangelja i prosuđuje njegovu vrijednost u smislu primjera za nasljeđovanje istih krjeposti. To nastojanje preporučujem u vaše molitve i usrdno stavljam pod zagovor Presvete Bogorodice Marije, Majke Crkve i blaženog Alojzija Stepinca.

U svojoj je oporuci blagopokojni Kardinal napisao: "Kao zagrebački nadbiskup i metropolit molim svoju veliku duhovnu obitelj – Zagrebačku nadbiskupiju i cijelu Crkvu u hrvatskom narodu da čuva i živi cjelovitu katoličku vjeru u osobnom, obiteljskom i narodnom životu." To je večeras i naša nakanica, želja i molitva.

Kardinal Josip Božanić, u propovijedi u zagrebačkoj katedrali, 10. ožujka

Isus doista uskrsnu

Vjerujući u Kristovo uskrsnuće, možemo vjerovati i u svoje uskrsnuće. Neka vas, dragi vjernici, sve obasja uskrsno svjetlo i ispuni uskrsna radost koja je duboko promijenila život apostolima i svima koji su povjerovali da je Isus doista uskrsnuo.

Za nas kršćane Isusovo je uskrsnuće jedinstvena činjenica u povijesti. Kršćanstvo stoji na događaju Kristova uskrsnuća. Izbaci li se ono iz propovijedi prve Crkve i iz naših propovijedi i kateheza, izbačena je osovina naše vjere. Uskrsnuće se ne može logično dokazivati. Ono ima svoje specifične dokaze božanskog podrijetla. Ti dokazi mogu jednom vjerničkom naraštaju biti jači ili slabiji, ovisno o raspoloživosti ljudi, o mentalitetu epohe. Spomenut ćemo neke dokaze za Isusovo uskrsnuće koji nama kršćanima znače puno i na čemu temeljimo svoju vjeru.

Prvo, novozavjetni propovjednici mnogo puta počinju svoje govore pozivajući se na proročanstva Staroga zavjeta o Kristovu uskrsnuću. Tako i Petar započinje svoj govor: „Braćo, ... David je unaprijed video i navijestio uskrsnuće Kristovo: nije ostavljen u Podzemlju, niti mu tijelo truleži ugleda“ (Dj 2,30-31).

Drugo, ne jedanput, nego toliko puta Isus govori o vlastitoj muci, smrti i uskrsnuću: „Sin čovječji ima biti predan ljudima u ruke, i ubit će ga, ali on će treći dan uskrsnuti.“ (Mk 8,31) Unatoč tome što su Isusove riječi jasne, ipak ostaje činjenica da učenici nisu bili spremni dočekati Isusovu smrt, niti su imali ikakve nade u uskrsnuće i potpuno su se začudili, ili točnije: zaprepastili kad im se Isus ukazao nakon uskrsnuća. Očito je da su Isusove riječi poprimile svu jasnoću tek u svjetlu uskrsnuća.

Treće, znamo da nitko od ljudi nije bio nazočan u trenutku Isusova dizanja iz groba. Jedina je sigurna povijesna činjenica, za koju svjedoci svjedoče, da je grob prazan. Ali naknadno Uskrslji se često ukazuju. Kad je Juda napustio apostolsku družinu i službu, apostoli

su smatrali da moraju popuniti njegovo mjesto. Petar apostol uzima riječ i veli: „Jedan, dakle, od ovih ljudi što bijaše s nama za sve vrijeme što je među nama živio Gospodin Isus... treba da bude svjedokom njegova uskrsnuća.“ (Dj 1,21-22) Petar će to jasno istaknuti za sebe i za Ivana: „Ali Bog ga uskrisi od mrtvih, čemu smo mi svjedoci.“ (Dj 3,15)

Kad se sjetimo kakvi su bili apostoli prije Isusova uskrsnuća, a kakvi su nakon toga, moramo se doista čuditi. Primjerice, Petar u dvorištu niječe Isusa, a nakon uskrsnuća i Duhova izlaže se najvećoj životnoj opasnosti. Jednako tako i svi apostoli. Crkva Kristova počiva upravo na svjedočanstvu o uskrsnuću. Što bilo da bilo, sigurna je činjenica da su Isusovi učenici, i svi Božji sveci, bili apsolutno uvjereni da je raspeti Krist uskrsnuo, i zato su davali najveće svjedočanstvo, svoj život.

Na kraju možemo zaključiti zajedno s papom Benediktom XVI., koji u Uvodu u kršćanstvo piše: „Pona-jprije, posve je jasno da se Krist kod uskrsnuća nije vratio u svoj prijašnji ze-

maljski život, kako je to bilo, na primjer, s mladićem iz Naima i s Lazarom. Njegovo uskrsnuće znači ulazak u definitivan život, koji više nije podložan kemijskim i biološkim zakonima te se zato nalazi izvan dometa smrti, u onoj vječnosti koju daje ljubav. Zato su susreti s njima ‘ukazanja’; zato ga ne mogu prepoznati ni njegovi najbolji prijatelji, premda su samo dva dana ranije zajedno s njime jeli za stolom; pa ako ga i spoznaju, on im može ostati stran, jer samo ga onaj može vidjeti kojemu je on dao moć da vidi; samo onaj kojemu je on otvorio oči i čije je srce spremno, samo takav može u ovom svijetu smrti spoznati naličje vječne ljubavi koja pobjeđuje smrt, a u toj ljubavi, novi drugi svijet: svijet onoga što ima doći. Zato i jest evanđelistima tako teško, upravo nemoguće, opisati susrete s uskrslim Gospodinom; zato kad o tome govore, oni samo mučaju, i čine se da prikazujući te susrete, proturječe samo sebi. Zapravo su oni iznenađujuće jedinstveni u dijalektici svojih tvrdnjih; jedinstveni su kada govore kako je Gospodin bio u istini mah opipljiv i neopipljiv, spoznatljiv i nespoznatljiv i kako vlada savršeni identitet između Raspetoga i Uskrsloga i njegove potpune preobraženosti. Gospodin je spoznatljiv, a opet i nespoznatljiv, dotiču ga se, premda je u biti neopipljiv; on je onaj isti, premda posve drugaćiji.“

Vjerujući u Kristovo uskrsnuće, možemo vjerovati i u svoje uskrsnuće. Neka vas, dragi vjernici, sve obasja uskrsno svjetlo i ispuni uskrsna radost koja je duboko promijenila život apostolima i svima koji su povjerovali da je Isus doista uskrsnuo.

Radosne vazmene blagdane žele vam vaši biskupi,

+ Ivan i + Dražen

Pokrenuo Antun Hek, od lipnja do listopada 1972. listić – prilog obiteljskog časopisa Kana, samostalno izlazi od Božića 1981.

Osnivač

Biskupski ordinarijat Porečke i pulske biskupije

Glavni urednik

Željko Mrak

Uredništvo

Blaž Bošnjaković
Robert Buršić
Ana Cvitan
Ilija Jakovljević
Tomislav Milohanić
Željko Mrak

Adresa uredništva

Jurja Dobrile 1, 52400 Poreč
tel: 052/429-034
fax: 052/429-039
ladonja@biskupija-porecko-pulska.hr

List izlazi 12 puta godišnje

Rukopise i fotografije ne vraćamo

Grafičko i likovno oblikovanje

Marijan Markežić

Grafička priprema

Gabrijel Erman
Tomislav Erman

Tisak

Josip Turčinović d.o.o., Pazin

Nakladnik

Josip Turčinović d.o.o., Pazin

Žiro račun

2380006-1147003243

Devizni račun

ESB: CHR22 70010000-09166144
IBAN: HR7324020061100107336

UDK ISSN

282 : 379.8

ISSN 1330-5018

Naslovnica: *Uskrsna snjeća iz crkve BDM od Sv. Krunice u Trvižu*

Sadržaj

Čestitka biskupa

Isus doista uskrsnu 3

Godina vjere

Vjerujem u jednoga Boga 5

Crkvena godina

Isusovo uskrsnuće, temelj kršćanske vjere 6

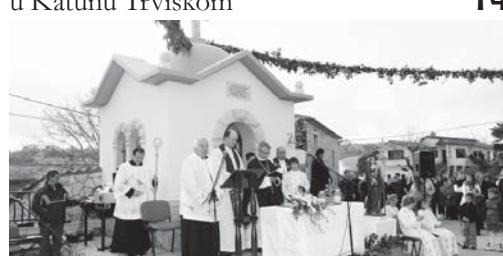
Kronika

Glazbena večer

„Korizmena baština Istre“ 8

Obnovljena kapelica sv. Josipa

u Katunu Trviškom 14

Žminjska ekipa na
Vjeronačnoj olimpijadi 15

Razgovor

Mila Zohil, najstarija Žminjka 18/19

Blaženik sutra

Kardinal Kuharić: Bulešić je
sveti mučenik 20/21

Pismo iz Rima

Hrvati u Vječnom gradu 22

Politika i društvo

Šutnja i selektivni govor 23

Kultura

Skup o kanoniku

Petru Stankoviću 25

Hrvatska Istra

Prilike u Istri u doba

Dobrilina djelovanja 26/27

Feljton

Crkva u Istri krajem rata 28/29

Savjeti

Kako odabrati sunčane naočale 30

Beside

Čakule pod ladonjom 31

Papa u Meksiku i Kubi

Papa Benedikt XVI. otiošao je 23. ožujka na svoje 23. međunarodno apostolsko putovanje u Meksiku i Kubu. Radi se o zemljama s različitim političkim, gospodarstvenim, društvenim, a i vjerskim prilikama. Bitna svrha njegova prvog posjeta području Južne Amerike španjolskog jezičnog područja je učvrstiti vjernike u vjeri. To je drugi posjet pape američkom kontinentu, a iduće godine je predviđen treći prigodom održavanja Svjetskog dana mlađih u Rio de Janeiru.

Prva etapa bio je Meksiko. Glavni razlog ovog Papina posjeta Latinskoj Americi je obilježavanje 200. godišnjice neovisnosti te zemlje i ustajna molba da ih posjeti.

Za Meksikance, narod s izvanrednim bogatstvom i mogućnostima, izložen teškim suočanjima s dramom nasilja, a sada i potresom, to je putovanje znak Papine skrbi i ljubavi.

I druga etapa Papina putovanja bila je složena. Kuba. Od posjeta Ivana Pavla II. Kubi 1998. mnogo se toga izmijenilo i u crkveno-političkim odnosima. Vjerske teme nisu više tabu. Sveti Otac, iako živi i stvara povijest, ne putuje niti da blagoslovi, a još manje da se suprotstavlja ili mijenja političke režime, već da ljudima pokaže puteve nove evangelizacije. Svjestan je da je to najbolji doprinos za razvoj dotičnih zemalja. Posljednjeg dana pohoda, 28.

ožujka, služio je svetu misu na Trgu revolucije u Havani, kojoj je nazociло oko 700 tisuća vjernika. U propovijedi je zatražio veću slobodu za Crkvu na Kubi. Vjerska sloboda, prema njegovim riječima, pojačava nadu u bolji svijet. Pravo na vjersku slobodu, bilo na osobnoj, bilo na zajedničkoj razini očituje jedinstvo ljudske osobe, koja je u isto vrijeme građanin i vjernik. Crkva ne traži privilegije, već samo da joj se omogući poslanje koje joj je Krist dao. Crkva ne nameće, ne nalaže ništa, već predlaže istinu koja nas oslobađa, rekao je Papa.

Prije odlaska s Kube susreo se s bivšim predsjednikom Fidelom Castrom. (L)

Vjerujem u jednoga Boga, Oca svemogućega, stvoritelja

Priznati Stvoritelja znači iskazati uvjerenje da život na zemlji i čovjek nisu slučajnost, već oduvijek u planu Velikoga Arhitekta.

Piše
don Luka
PRANJIĆ

Svake nedjelje poslije navještaja evanđelja i svećenikove homilije isповједamo da *vjerujemo u jednoga Boga, Oca svemogućega, stvoritelja neba i zemlje...* žećeći tako riječima, na izvanjski način, očitovati svoj nutarnji stav da euharistijsku žrtvu koja će uslijediti imamo nakanu prinijeti upravo u toj vjeri. Iako se taj prvi članak Vjerovanja našem uhu čini jednostavnim jer smo na njega navikli, on u svome izričaju skriva neslućene dubine i obuhvaća neizmjerno otajstvo. Atributi prve Božanske Osobe neiscrpno su vrelo *theo-logije*, govora o Bogu. Nužno je, međutim, ove atribute očistiti od bilo kakve *antropomorfne* aplikacije na prvu Božansku Osobu. To će reći: Bog jest Otac, ali ne na način kako je to čovjek; Bog jest svemoguć, ali ne na način kako bi to čovjek htio biti; Bog jest Stvoritelj, ali ne na način kako čovjek stvara.

Otac

Pozitivno iskustvo fizičkog oca može nam, bez sumnje, pomoći da lakše proniknemo otajstvo Božjeg očinstva, baš kao što nam i negativno iskustvo fizičkoga oca pomaže da s čežnjom prihvatimo to isto Božje očinstvo. Bog je, međutim, otac na posve drukčiji način nego što je to čovjek. Ljudsko očinstvo u sebi nužno sadrži odrednicu spola (muškarac) i seksualnost, dok kod Boga to nije slučaj. Ipak, Božje očinstvo slično je ljudskom, odnosno, ljudsko očinstvo slično je Božjem, po darivanju života i relaciji. Upravo je u Božjem

očinstvu izvor i uzor svakog ljudskog očinstva. Čovjek je oduvijek slutio da Bog, to vrhovno biće, mora posjedovati nešto od kvaliteta dobrog i uzornog zemaljskog oca: nježnost, ljubav, pažnju, autoritet. Pravu novost o Bogu donio nam je Isus Krist, objavivši nam da On nije samo *kao* otac, već da On *jest* Otac. On rađa, ali ne stvara, Sina (drugu Božansku Osobu) u vječnosti, i po utjelovljenju toga istog Sina u vremenu, uzima i nas za svoju djecu.

Svemoguć

Čovjek svemoć često poima ograničeno, unutar kategorija vremena, prostora i upravljanja silama prirode. Božja svemoć, iako ne isključuje, daleko nadilazi ove kategorije. Njegova je svemoć apsolutna, ona se ne iscrpljuje na samo nekim, čovjeku poznatim, kategorijama. Tražiti od Boga da u našu trenutnu korist intervenira u prostoru i vremenu, bilo bi svesti Svemogućega na mađioničara ili čarobnjaka. To bi bilo kao da vrhunskoga kirurga, budući da je vješt s igлом, nožem i koncem, da nam zašije dugme. Ovakav se zaključak na prvi pogled može učiniti beščutnim i okrutnim te otvara pitanje problema postojanja zla u svijetu unatoč Božje svemoći: zašto Bog, budući da je svemoguć, dopušta zlo? Da bi se odgovorilo, potrebno je učiniti emocionalni odmak i pristupiti problemu razumom. Zlo u svijetu očituje se na dva načina, kao *moralno zlo* i *fizičko zlo*. Moralno zlo je sve ono što grešni čovjek svojom slobodnom voljom može prouzrokovati: glad, siromaštvo, ubojstva, ratove, razne nesreće s tragičnim ishodom; to ne ovisi o Bogu, štoviše, bilo kakvo Božje zadiranje u problem bilo bi napad na ljudsku slobodu. Bog je čovjeku dao slobodu i autonomiju, a u toj slobodi čovjek može činiti i dobro i zlo.

Pitanje fizičkoga zla zahtijeva puno složeniji odgovor. Zašto bolesti, patnja i smrt, a Bog svemoguć? Odgovor bi moglo biti protupitanje: zašto cvjet vene? Zašto se stablo osuši ili ga vjetar obori? Zbog prolaznosti materije, kao i zbog neposluha prvih ljudi po kojima su patnja i smrt kao posljedice grijeha "ušle" u svijet i u čovjeka. Jasno da takav suhoparan odgovor ne može zadowoljiti ljude bolesne od raka ili u tuzi za gubitkom voljene osobe: potreban je "skok vjere". Božja svemoć očituje se upravo u činjenici što je po uskrsnuću svoga Sina patnju i smrt učinio samo trenutnim, prijelaznim stanjem, a ne konačnim, kako je moglo biti. Božja svemoć očituje se u obećanju života kad život nestaje, kao i u obećanju "novog neba" i "nove zemlje", oslobođenih raspadljivosti. Božja svemoć očituje se u nevjerojatnom ispravljanju stvari koje je čovjek naizgled nepovratno "zabrljao". Na pitanje: „Kako mogu vjerovati u dobrega i svemogućega Boga koji dopušta zlo patnju i smrt, ponovno“, odgovaramo drugim pitanjem: „Kako bi čovjek mogao podnijeti život prožet bolju, patnjom i smrću da ne vjeruje u dobrega i svemogućega Boga, koji je upravo tim stvarima u svojoj ljubavi navijestio konačan kraj?“

Stvoritelj

Bog stvara ni iz čega, a čovjek iz nečega, Bog je Stvoritelj, čovjek stvaratelj. Čovjek može biti kreativan samo zahvaljujući svome Kreatoru. Ideja o Bogu stvoritelju ne kosí se s *teorijom evolucije*. Crkva prihvata načelo stupnjevitosti razvoja čovjeka i života na Zemlji, no inicijator tog života uvijek ostaje Bog. Ispovjediti i priznati Boga Stvoriteljem ne znači ništa drugo nego iskazati svoje uvjerenje da život na zemlji i *projekt-čovjek* nisu nipošto slučajnost, ni "dobro ispal" pogreška prirode, već nešto itekako smisleno, oduvijek u planu Velikoga Arhitekta.

Isusovo uskrsnuće, temelj kršćanske vjere

Ako pak Krist nije uskrsnuo, uzalud je doista propovijedanje naše, uzalud i vjera vaša. Zatekli bismo se i kao lažni svjedoci Božji što posvjedočimo protiv Boga: da je uskrisio Krista kojega nije uskrisio... A ako Krist nije uskrsnuo,... još ste u grijesima. Onda i oni koji usnuše u Kristu, propadoše. Ako se samo u ovom životu u Krista ufamo, najbjedniji smo od svih ljudi. Ali sada: Krist uskrsnu od mrtvih, prvina usnulih! (1Kor 15,14-20).

Piše Zdenka JELAČIĆ

Čitanje novozavjetnih spisa potiče svakog vjernika na govor o Isusovu uskrsnuću jer ono je izvoriste i trajni temelj kršćanske vjere. Andeo uskrsnuća ne javlja ženama samo da je Isus uskrsnuo, nego namjerno obraća pozornost na Raspetoga: "Isusa tražite... Raspetoga? Uskrsnu!" Bitno je potvrditi da je Raspeti i Uskrsli ista osoba. Istovjetnost je Raspetoga i Uskrsloga također manifestacija suprotnosti između ljudskog i Božjeg suda. Ljudi su osudili Isusa i raspeli ga na križ, smatrajući ga lažnim Mjesijom, koji ne može donijeti spasenje. Međutim, Bog ga je uskrisio i postavio ga Gospodarom i Kristom za sve. Nijedna vijest nije važnija nego vijest o Isusovu uskrsnuću jer nijedna činjenica u povijesti čovječanstva nije od toga važnija. Vijest o Isusovu uskrsnuću mijenja tijek ljudske povijesti jer povijest dobiva eshatološku dimenziju.

Prazan grob

Andeli su prisutni kod Isusova rođenja, zvijezda je pokazala mjesto rođenja, sad andeo poziva žene da uđu u grob i da se uvjere kako je prazan: "Uskrsnu! Nije ovdje! Evo mjesta kamo ga položiše." Evanđelisti donose izvještaj, svjedočanstvo, o praznom grobu u koji je bio položen Isus. Isusov prazni grob dobiva svoj smisao samo u svezi s Isusovim uskrsnućem na što ukazuje Kurt Schubert kad veli: "Ako Isusovo uskrsnuće u smislu novozavjetne poruke znači napuštanje prostorno-vremenske dimenzije ovostranosti i ulazak cijelog čovjeka u oblik biinstvovanja koje se može samo kao totaliter aliter označiti, prazni grob može se – ako

boćemo – shvatiti kao trag ovostranosti za dogadjaj uskrsnuća“

O Isusovu uskrsnuću ne samo da svjedoči prazan grob nego i andeo, ali i susreti Isusa s učenicima sve do uzašašća. Novozavjetni spisi i crkveni oci govore o tjelesnosti Isusova uskrsnuća. Ta tjelesnost Isusova uskrsnuća želi jasno reći da je Isus cijelom svojom osobom ušao u Božju slavu, ne djelomično, fragmentarno, te u isto vrijeme na nov način kao "communio" ostao s nama do svršetka svijeta, po Riječi Božjoj i sakramentima koje Crkva dijeli.

Isusovo uskrsnuće – novo stvaranje

S čime možemo u povijesti spasenja usporediti Isusovo uskrsnuće? Ako se događaj Isusova uskrsnuća, uopće, može usporediti s bilo kojim drugim događajem u povijesti spasenja, onda samo sa stvaranjem ili s egzodu-

som. Isusovo je uskrsnuće shvaćeno kao novo stvaranje i novi izlazak s tom razlikom što se ovdje ne radi o oslobođenju čovjeka od povijesnog tiranina, egipatskog sužanstva, nego o oslobođenju od tiranina povijesti, tj. od grijeha, od smrti i od oca laži, kako Sv. pismo naziva sotonom.

Uskrsnuće pripada novozavjetnoj definiciji Boga. Pavao ga gotovo u svim svojim poslanicama definira kao onoga "koji oživljuje mrtve", "koji od mrtvih uskrisi Isusa". „*Ako li Duh Onoga koji uskrisi Isusa od mrtvih prebiva u vama, Onaj koji uskrisi Krista od mrtvih, oživjet će i smrtna tijela vaša po Dubu svome koji prebiva u vama.*“ (Rim 8,11) "Jer ako ustima ispovijedaš da je Isus Gospodin, i srcem vjeruješ da ga je Bog uskrisio od mrtvih, bit ćeš spašen."

Svima nama želim vjeru u Isusovo uskrsnuće jer samo po toj vjeri možemo baštiniti budući život koji je Isus donio svojom smrću i uskrsnućem.

Tribina o ispovjednoj praksi

PAZIN Redoviti mjesecni susret svećenika Porečke i pulske biskupije održana je u Pazinu 12. ožujka. Predavanje na temu "O nekim problemima svećeničke ispovjedničke prakse" održao je prof. dr. Ivan Fuček, dugogodišnji profesor na sveučilištu Gregoriana u Rimu te teolog Apostolske pokorničarne u Vatikanu. Predavanje je u ovo korizmeno vrijeme bilo poticaj za ponovno vrednovanje važnosti sakramenta ispovijedi, napose onih koji *in persona Christi* podjeljuju sakralno oproštenje.

Dr. Fuček je u nastupnom izlaganju upozorio na sve ozbiljnije stanje duha

u svijetu, počevši od relativizma koji nijeće svaku istinu, lažne tolerancije, do tzv. ideologije roda ili gendera, lažnih duhovnih strujanja u svijetu koji se mogu nazvati zajedničkim imenom kultura smrti. "Ruši se tisućljetni sustav vrednota i razmišljanja temeljen na prirodnom zakonu i zdravom razumu, zajednički svim velikim religijama i uvodi se nova revolucija koja do kraja ponižava ljudsku osobu, revolucija u kojoj svako četvrti dijete biva uništeno, u kojoj sam čovjek može odlučiti o vlastitom spolnom identitetu", kazao je dr. Fuček svećenicima. Istaknuo je da od Pavla VI. i enciklike Humanae vitae preko bl. Ivana Pavla II. i danas Bene-

dikta XVI. postoji jasan crkveni nauk o nepovredivosti života i jasnoći dostojanstva ljudske osobe i braka. Upozorio je da je svećenik u ispovjedaonici otac, učitelj, liječnik i sudac te je samim tim odgovornost svećenika u današnjem društvenom kontekstu iznimno velika.

Nakon uvoda dr. Fučeka uslijedio je velik broj pitanja koja su se ticala konkretnih slučajeva iz ispovjedne prakse svećenika. Opću je zaključak bio da se umanjuje osjećaj za grijeh i da postoji sve veći raskorak između života vjernika i nauka Crkve. (IKA/L)

Mladi traže puninu istine

RIJEKA Nova evangelizacija i mladi bila je tema Svećeničke skupštine Riječke nadbiskupije održane 12. ožujka u Domu pastoralnih susreta u Lovranu. O novoj evangelizaciji u radu s mladima govorio je don Damir Stojić, studentski kapelan u Zagrebu koji redovito okuplja više stotina studenata te je progovorio iz iskustva rada s njima. Riječki nadbiskup dr. Ivan Devčić podsjetio je da je u Nadbiskupiji u tijeku Godina mladih te je i većina pastoralnih susreta njima posvećena s ciljem da ih se potakne na snažnije uključivanje u župne zajednice.

Stojić je svećenicima objasnio da suvremenno društvo nosi i svoje specifičnosti, prilike i prepreke za djelovanje Crkve. "Papa Benedikt stalno upozorava na sekularizam i relativizam. To su dvije opasnosti svjetonazora današnjice, to je opasnost da zbog korektnosti presudimo naviještati Krista. On je puna

istina, a Crkva je čuvarica te istine. Danas nešto tako reći može biti osuđeno kao politički nekorektno. Zbog toga se često povlačimo, ali ne bismo smjeli", rekao je predavač. I napomenuo: "Mladi danas traže puninu istine, ne relativizam. I sam sam dolazio u napast, radeći s njima, da im ne govorim radikalno, o pitanjima o kojima danas postoje drukčija razmišljanja. Ali tada sam video da oni žele biti upoznati s puninom nauka, sa svime što je danas sporno, od predbračne čistoće do umjetne oplodnje i pobačaja."

Istaknuo je sedam točaka koje treba imati na umu kada se pristupa mladima. Prva je činjenica da su mladi otvoreni duhovnosti i Bogu, čak i ako ga odbijaju, ustvrdio je Stojić. Pored toga, treba im predstaviti Krista kao osobu jer kršćanstvo je religija osobe, ne nekog puta ili apstrakcije. Pozvao je svećenike da slijede Isusov poziv "Ne bojte se",

i da evanđelje svjedoče radosno. Prevladati strahove prvi je korak evangelizacije, a Radosnu vijest potrebno je radosno i naviještati. "Istina je uvijek ista, metodologija se razlikuje. Ne možemo im više govoriti samo što smiju, a što ne smiju činiti. Moramo im objasniti da je kršćanstvo jedno veliko "da", a to "da" zatim podrazumijeva i neka "ne". Ako odluciš biti kršćanin, onda neke stvari ne smiješ činiti." Istaknuo je i važnost svjedočenja ljubavi jer kršćanstvo je ljubav: "Mladi prepoznaju kada netko izgara za nekog, to ih osvaja. Isus je pokazao što je ljubav, a svećenik je *alter Christi*, drugi Krist. Na nama je utjeloviti Kristovu ljubav."

Usto, upozorio je i na moguća neslaganja društva s crkvenim naukom: "Kako se kreću razmišljanja u društvu, izgleda da dolazi vrijeme progona." (L)

Mons. Batelja postulator kauze kardinala Kuharića

ZAGREB Zagrebački nadbiskup kardinal Josip Bozanić imenovao je mons. dr. Jurja Batelju postulatorom u kauzi sluge Božjega kardinala Franje Kuharića. On je i postulator kauze za proglašenje svetim kardinala Stepinca, a upravo ga je kardinal Kuharić s tom zadaćom 1991. poslao u Rim. Doktorirao je na Gregoriani disertacijom „Živjeti iz vjere – duhovni lik i pastirska skrb zagrebačkog nadbiskupa kardinala Alojzija Stepinca“. Mons. Batelja je objavio i knjigu „Baština sv. Augustina u Istri“. (L)

Dojmljiva glazbena večer „Korizmena baština Istre“

Koncert „Korizmena baština Istre“

POREČ Pete korizmene nedjelje u Eufrazijevoj bazilici u Poreču održan je koncert „Korizmena baština Istre“ – „Stala plačuć tužna mati...“ Lanjske su godine neki crkveni zborovi i pjevači iz Istre održali vrlo uspješan koncert istarskog crkvenog pučkog pjevanja u bazilici Srca Isusova u Zagrebu u sklopu dana Pasionske baštine, a ove je godine isti program ponovljen u Eufrazijani. Na Korizmenoj glazbenoj večeri sudjelovali su crkveni zborovi i pjevači iz Lanišća (Župa sv. Kancijana, Kancijana i Kancijanile), Lindara (Župa sv. Mohora i Fortunata), Sv. Petra u Šumi (Župa sv. Petra i Pavla) i Žminja (Župa sv. Mihovila) s repertoarom manje poznatog netemperiranog crkvenog pučkog pjevanja hrvatskog katoličkog puka u središnjoj i sjevernoj Istri.

Na početku je biskup Ivan Milovan pozdravio okupljene i zahvalio svim sudionicima ovog velebnog koriz-

menog koncerta koji pučkim pjevanjem čuvaju, njeguju i prenose na nova poljenja dragocjenu glazbenu baštinu ovih hrvatskih krajeva. Potom je Viktor Prenc najavio program koncerta sa željom da se ova praksa održavanja koncerta u korizmi nastavi. Uz efektnu scenografiju i emotivni pjev tekla je korizmena glazbena večer po tematskim cjelinama i napjevima:

Procesija na Uličnicu (Cvjetnicu) – *Slava, čast i hvala ti, Na gori Maslinskoj moli se Ocu – responzorij; Korizmeni napjevi i pobožnost križnog puta* – *Pred tobom padam nice, o Spasitelju moj, Stala plačuć tužna mati, Ja se kajem, Bože milij, Litaniye Muke Isusove, Tužna majka Isusova, Puna tuge, majka staše, Žalosna Bogorodice, Usta moja uzdižiće, Počinje plač Jeremije proroka; Misa i obred za mrtve* – *Gospodine, smiluj se, Oslobodi mene, Gospodine, od smrти vječne, Svet, Dan od gnjeva, Jaganjče Božji, Smiluj mi se, Bože, po velikom*

milosrdju svome, Dan od gnjeva; Veliki petak – Ljubljenje križa – Tvoyme Kriziju klanjam se, Puće moj; Velika Večernja – psalmi – *Reče Gospodin Gospodinu mojoemu, Blago čovjeku koji se boji Gospodina, Kad izđade Izrael iz Egipta, Užveliči duša moja Gospoda, Veliča duša moja Gospodina, Oj Isuse, o spase naš, Na Janca piru kraljverskom; Vazam (Uskrs) – O Marijo, budi zdravo, Kraljice neba, raduj se, aleluja.*

U ispunjenoj Eufrazijevoj bazilici, vjernici iz raznih župa Porečke i Puliske biskupije s oduševljenjem su pratili crkveno pučko pjevanje, odjekivala je moć zemlje, vjera neba i jek davnine, sve popraćeno iskrenim treptajima srca. Izuzetno dojmljiva i uspješna korizmena glazbena večer završila je izlaznom pjesmom *Kraljice neba, raduj se, aleluja* svih sudionika programa i mnogobrojne publike. (T. M.)

Hodočašće u pulsku katedralu

PULA Četvrte korizmene nedjelje, 18. ožujka, vjernici Puliske biskupije, ali i žitelji pojedinih mjesta porečkog dijela dijeceze, okupili su se u velikom broju u pulskoj katedrali na biskupijskom korizmenom hodočašću. Pokorničko bogoslužje predvodio je vlč. Jeronim Jokić, župnik župe sv. Petra i Pavla u Marčani.

Pobožnost križnoga puta čitali su čitači iz župa Labinskog dekanata. Za cijelog trajanja hodočašća vjernici su se mogli

ispovjediti, za što su im na raspolaganju bila 23 svećenika.

Misno slavlje predvodio je mons. Dražen Kutleša, biskup koadjutor, a koncelebrirali su nadbiskup u miru mons. Ante Jurčić, župnik domaćin mons. Vilim Grbac, te ostali svećenici biskupije.

Mons. Kutleša je homilijom približio okupljenim vjernicima poruku misnih čitanja, u duhu korizmenog

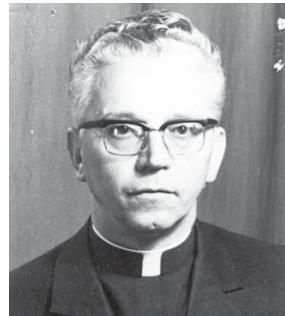
promišljanja. Na primjeru Nikodema, biskup Kutleša je napose naglasio važnost brige za duhovni rast, te nužnost aktivne uloge svakog vjernika u svojem duhovnom sazrijevanju.

Tradicija održavanja biskupijskih korizmenih hodočašća u dvije prvostolnice Porečke i Puliske biskupije, u petnaestak godina održavanja pokazala se kao izuzetno dobar i duhovno plodonosan trenutak priprave za Uskrs. (G. K.)

Svećenik Antun Prodan

Unaznačnosti više desetaka svećenika na čelu s biskupom Ivanom Milovanom i mnoštvima vjernika, nakon ispraćaja u Momjanu, u svojoj rodnoj župi, u Kaldiru je pokopan 23. ožujka, vlč. Antun Prodan. Vrli i zauzeti svećenik Porečke i Pulskog biskupije rođen je 1922. u Prodanim, u župi Kaldir. Potječe iz vrijedne i religiozne obitelji koja mu od mладosti usađuje ljubav prema Bogu i svome narodu. Time je svratio pozornost na sebe kod tadašnjih svećenika iz okolice koji su ga nakon osnovnog školovanja u rodnom kraju uputili u Koparsko sjemenište.

Nakon položene mature, biskup Rafaele Radossi iz Poreča šalje ga u Rim, zajedno sa školskim kolegom Antonom Bogetićem, da ondje stekne višu teološku naobrazbu koja bi ih sposobila za profesore na teološkoj školi koju je kanio otvoriti u Puli. U Rimu je ostao dvije godine gdje je završio filozofiju, ali je zbog ratnih prilika morao

Vlč. Antun
Prodan

prekinuti studij i vratiti se kući. Bile su to ratne 1944. i 1945. godina. Zbog prijeteće opasnosti učio je teologiju privatno, a polagao je ispite u Biskupiji u Poreču. Nakon rata 1945. godine nastavio je teološki studij u Centralnom teološkom sjemeništu u Gorici gdje je i zaređen 1947. Potom se vraća u Istru i preuzima svećeničku službu. Godine 1947. stupa na dužnost u Raši, odakle upravlja i župom sv. Martin na Labinštini. Iz Raše biva premješten u župu sv. Lovreč na Poreštini odakle upravlja i župama Gradina i Žbandaj. Godine 1961. dolazi u župu Momjan, odakle upravlja i župom Brdo.

Neumorno i savjesno obavlja svaku svoju obvezu prema svim slojevima vjernika, od vjerouaučne pouke djece, do nedjeljnih misa, skrbi za bolesne i sprovode, a brine se i o održavanju crkvenih zgrada. Vjernici ga svuda spremno slijede i poštaju. Po sposobnosti i revnosti mogao je obavljati veće i zahtjevne zadaće u Crkvi, ali je zbog svoje skromnosti i povučenosti radije ostao u krugu svojih vjernika. U najtežim poslijeratnim trenutcima ostao je uz ljudi, požrtvovno i strpljivo podnoseći nedaće i bio živi svjedok vjere. Služio je Bogu i vjernom narodu u izvanredno teškim prilikama, koje bi sv. Pavao nazvao „teška vremena, u kojima će se ljudi iskazati bezbožnim, protiviti se istini, odmetnuti se od vjere“, ali sve se to podnosilo po riječima istoga sv. Pavla “radi izabranih“, tj. onih koji su ostali vjerni. Takvog ćemo pamtitи vlč. Antuna Prodana. (A. Ž./L)

Svećenik Ljubomir Bilić

Okrijepljen svetim sakramentima, nakon kratke i teške bolesti, u 44. godini života i 10. svećeništva, 5. ožujka, preminuo je don Ljubomir Bilić. Nakon sudjelovanja u Domovinskom ratu i sazrijevanja poziva na Neokatekumenskom putu, odlučuje se za ulazak u Biskupijsko misijsko sjemenište Redemptoris Mater u Puli, gdje je po rukama mons. Ivana Milovana 2002. zaređen za svećenika. Dvije je godine služio kao župni vikar u Rovinju, potom je imenovan župnikom Svetvinčenta, gdje je ostao do 2011., kada mu je otkrivena zločudna bolest.

Bio je iznimno jednostavan čovjek, duboke vjere i ljubavi za Krista i Crkvu. U svojoj bolesničkoj sobi u Sjemeništu u Puli bio je živo svjedočanstvo Kristovih patnji, kao i veliki znak, kako bogoslovima i odgajateljima, tako i svojim župljanima i brojnim članovima neokatekumenskih zajednica iz Istre i cijele Hrvatske koji su ga pohodili. Uz

Vlč.
Ljubomir
Bilić

svakodnevne mise, na kojima je koncelebrirao i propovijedao s bolesničke postelje, često uz velike bolove, kao i uz molitvu krunice i časoslova, bez imalo ljutne ili gorčine živio je predanje u Kristove ruke.

Posebno su se za njega skrbile sestre sv. Vinka Paulskog, kao i liječnici iz pulske bolnice koji su mu pružali svu liječničku podršku. Posljednje mjesecne bolesti uz njega je bila njegova osamdesetogodišnja majka Veronika. Njegove posljednje riječi bile su: “Nije da me nije strah, ali znam da je taj strah u Božjem planu, jer s druge strane

uvjeren sam da će mi Gospodin dati ono što mi srce želi. Budite radosni, ali neka vaša radost ne bude umjetna, uskoro će Pasha, najveći blagdan naše vjere.”

Misu zadušnicu predvodio je biskup Ivan Milovan u pulskoj katedrali 6. ožujka, u zajedništvu s mons. Draženom Kutlešom, biskupom koadjutorom, i svećenicima naše biskupije. Dan poslije, misa zadušnica bila je u crkvi Gospe od Otoka u Solinu, koju je predvodio splitsko-makarski nadbiskup u miru mons. Ante Jurić u koncelebraciji s više od trideset svećenika. Nadbiskup Jurić je tada istaknuo da je don Ljubo bio čovjek iznimno velike vjere. Bio je radnik, hrvatski branitelj i svećenik.

Don Ljubo je pokopan na splitskom groblju Lovrinac, a obred je predvodio splitsko-makarski nadbiskup Marin Barišić. (L/IKA)

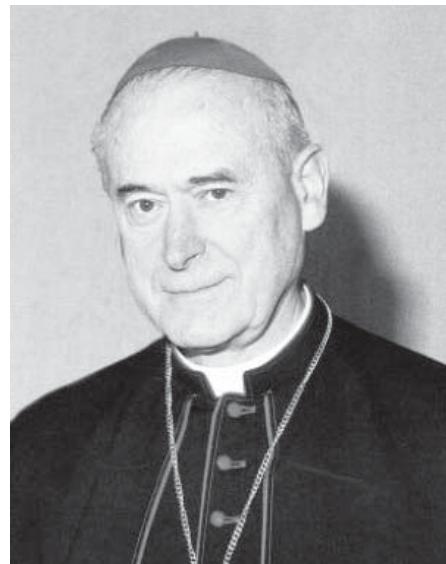
Život proveden u znaku Isusova križa

PULA/SPLIT Umirovljeni splitsko-makarski nadbiskup Ante Jurić preminuo je 20. ožujka u Puli u 90. godini života, 65. svećeništva i 24. biskupstva. Mons. Jurić rođen je 1922. u Vranjicu, za svećenika je zaređen 1947., a za biskupa posvećen 1988. U Splitsko-makarskoj nadbiskupiji služio je kao župnik u Desnama, Solinu i Makarskoj, bio je odgojitelj u Sjemeništu i u Bogosloviji, a kao splitsko-makarski nadbiskup djelovao je do umirovljenja 2000. godine.

Biskupsku službu obavljao je u zahtjevnim povijesnim vremenima. Vjernike je učvršćivao u Evanđelju, ljubavi prema Hrvatskoj i skrbi za svakoga čovjeka. Uz zauzeti pastoralni rad, posvetio se brizi za siromašne i progname, poglavito tijekom ratnih stradanja. Utemeljio je više župa u Splitsko-makarskoj nadbiskupiji te klasičnu gimnaziju s pravom javnosti. Posebnu je ljubav iskazivao prema svećenicima i duhovnim zvanjima, kojima je posvetio najveći dio svog života.

Pogrebni ispraćaj mons. Ante Jurića u pulskoj katedrali, koji je predvodio biskup Ivan Milovan uz sudjelovanje i nazočnost brojnih svećenika, redovnica, bogoslova Sjemeništa Redemptoris Mater i vjernika, održan je 21. ožujka.

Mi smo kao biskupija Porečka i Pulsko duboko zahvalni pokojnom nadbiskupu i njegovoj Splitsko – makarskoj nadbiskupiji na njegovu višegodišnjem služenju ovđe u Sjemeništu u Puli, kao i na pomaganju po župama naše Biskupije. Mons. Jurić sve nas je upravo oduševio svojom jednostavnosću i blizinom, srdačnošću, dobrotom i plemenitošću te svojim gotovo vidljivim predanjem Bogu i bratu čovjeku. Kao čovjek velike vjere, kao duša molitve i žrtve, a onda i naviještanja evanđelja i zauzetosti za dobro ljudi, pokojnik je do kraja života pratilo život naše Crkve, a kao iskreni domoljub, također i događanja i svezi s našom Domovinom i u našoj Domovini... Nije bez značenja što je žbornik radova, izdan u Splitu, uz 50. obljetnicu svećeništva mons. Jurića nosio naslov „U križu je spas“. Križ Isusov obilježio je

Mons. Ante Jurić

cijelu egzistenciju mons. Ante Jurića. Molimo da Gospodin dade našoj Crkvi i nadalje takvih uzornih pastira, riječi su kojima se biskup Milovan oprostio od svog subrata nadbiskupa A. Jurića.

Sprovodni obredi i oproštaj od umirovljenog nadbiskupa održan je 24. ožujka u konkatedrali sv. Petra u Splitu. U sprovodnom bogoslužju uz nadbiskupa Franu Franića, suslavilo je 25 (nad)biskupa iz Hrvatske i BiH, apostolski nuncij mons. Mario Roberto Cassari, a sudjelovalo je više od dvije stotine svećenika iz cijele regije, brojni redovnici i redovnice, mještani rodnog mu Vranjica i susjednog Solina, župa Desne i Makarske u kojima je nadbiskup Jurić pastoralno djelovao kao svećenik.

Sprovodnu je misu predvodio predsjednik HBK đakovačko-osječki nadbiskup Marin Srakić, koji je istaknuo službenički život pokojnog nadbiskupa Jurića koji je drugima naviještao Kristovo milosrđe. Uzet je od ljudi i postavljen za ljudе da bude pastir duša i po uzoru Dobroga pastira vodi svoje ovce, da bude sijač Božje riječi i molitelj za svoj narod, da kao svećenik, a kasnije i biskup, prinosi žrtvu za grijehu cijelog svijeta, ali i za svoje vlastite grijehu, rekao je nadbiskup Srakić.

Život nadbiskupa Jurića svjedoči nam i o ljubavi prema Domovini. Njegovo kršćansko rodoljublje i domoljublje bilo je jasno do boli supatništva s hrvatskim narodom. Dok zahvaljujemo Bogu za dar nadbiskupa Ante Jurića, molimo da i mi slijedimo ono što je njemu bilo sveto, poručio je kardinal Josip Bozanić.

Sprovodnom bogoslužju nazočili su i brojni predstavnici gradskih i županijskih vlasti, gradonačelnici i načelnici te brojni vjernički puk. Sprovodne je obrede predvodio nadbiskup Marin Barišić. Uz Marijansku antifonu „Salve Regina“ (Zdravo Kraljice) lijes nadbiskupa Ante Jurića ponijeli su na rukama svećenici te je spušten u kriptu, oko koje su vjernici nastavili moliti cijelog dana. (TKA/L)

Mis u zadušnicu predvodio nadbiskup Marin Srakić

Milivoj Vitulić

U obiteljskom domu, u Matkićima, 3. ožujka 2012., preminuo je u Gospodinu, okrijepljen svetim sakramentima, Milivoj (Mile) Vitulić. Bolovao je kratko, od neizlječive bolesti, koja ga je u 64. godini života odvojila od njegove obitelji, rodbine, brojnih prijatelja i župske zajednice župe sv. Mihovila Arkandela iz Žminja. Miran, tih radnik, kojeg je krasila iskrenost i ljudska dobrota, koja se nije manifestirala samo u riječima, već, puno značajnije, u djelima koja su stajala iza tih riječi, oličenje je supruga i oca, prijatelja i želenog suradnika u poslu, čovjeka evanđeoskog duha.

Milivoj, sin pokojnog Antuna i Erminije Koren, rođen je u Katunu Trviškom, u župi Trviž, 1949. Sklopivši brak sa suprugom Silvanom, osnovao je obitelj u Matkićima i odmah se aktivno uključuje u župsku zajednicu. U kršćanskoj vjeri sa suprugom je od Boga primio djecu, Marijana, Mladena i Ivana.

Kao dobar poznavatelj liturgije, što mu je omogućio revan život vjernika katolika od malih nogu, ali i školovanje u pazinskom sjemeništu i na teologiji u Rijeci, podaren Božjom milošću za liturgijsku glazbu, biva inicijatorom

Milivoj
Vitulić

obnavljanja liturgijskog pjevanja, koje je u vrijeme njegova dolaska u župu Žminj bilo svedeno samo na, najčešće jednoglasno ili koralno pjevanje, uglavnom ženskih glasova, župljanki koje su nastojale nastaviti tradiciju liturgijskog pjevanja, koje je od vremena Drugog svjetskog rata, do njegova dolaska izgubilo na značenju i kvaliteti. Prije dolaska u Žminj sve je te kvalitete svesrdno ugradivao u liturgijski život i crkveno pjevanje i bezgranično darivao svojoj rodnoj župi Trviž.

Nemjerljiva je njegova zasluga što se danas žminjska župa svetog Mihovila ponosi jednim od ponajboljih mješovitih župnih zborova u Porečkoj i Pulskoj biskupiji.

Na ideju pokojnog župnika, vlč. Janka Gortana, svoj je velik doprinos dao i

u aktivnostima u svezi s restauracijom orgulja u žminjskoj župnoj crkvi te se bez dvojbe može reći da je upravo Mile iznio najveći teret u tom zahtjevnom poslu. Kao aktivni član župne zajednice u više je navrata bio član župnog pastoralnog vijeća. Za njegov rad, biskup Ivan Milovan dodijelio mu je biskupijsko priznanje.

„....Malo je reći HVALA za sve što je napravio među nama... Zbogom ti, dragi Mile. Otišao si ostavivši veliku prazninu ne samo u svojoj obitelji već i među svima koji smo te poznavali. Znamo kako ćeš se kod nebeskog Oca zauzimati i za nas koji ostajemo. Verujemo da ćeš nan prontat pun fascikl nota, da skupa sa zborom andela pjevamo Bogu na slavu. A dok se ne vidimo, neka ti Buh da pokoj duš...“ Tim su se riječima pri kraju mise zadušnice od svog voditelja oprostili članovi mješovitog župnog zbora sv. Mihovila.

Pogreb pokojnog Milivoja vodio je župnik, vlč. Jordan Rovis, u koncilebraciji s još deset svećenika. U prigodi pogreba, poštovatelji su naručili 90 svetih misa, a darovani su i prilozi za župni karitas. (M. Galant)

Isprika i ispravak

U prošlom broju Ladonje u tekstu o smrti fra Daria Jekića (Jechich), pogrešno smo napisali njegovo prezime, Jehnić.

Ispričavamo se rodbini i čitateljima zbog nenamjerne pogreške.

Fra Dario Jekić preminuo je u Padovi u siječnju ove godine. Rođen je u Tinjanu 1920., stupio je u franjevce, a u 26. godini zaređen je za svećenika. Počiva na groblju sv. Ane u Trstu. (L)

Biblijsko bdijenje u Eufrazijevoj bazilici

POREČ Tijekom tjedna pred nedjelju Cvjetnice, svake večeri nakon večernje mise, po nekoliko sati čitalo se Novi zavjet u kapelici sv. Križa u Eufrazijevoj bazilici. S čitanjem se započelo na svetkovinu Blagovijesti, a prvi čitači bili su porečki župnik vlč. Željko Zec i župni vikar Jurica Purkić. U čitanje su se uključili čitači porečke župe Uznesenja Marijina te oni iz okolnih župa Porečkog dekanata.

Ponukani duhovno bogatim iskustvom biblijskog bdjenja prethodnih triju godina, kada se početkom korizme čitalo Bibliju 'od korica do korica', željelo se i ove godine održati kontinuitet čitanja Novog zavjeta. (L)

Srebrni jubilej proslavljen

U prigodi 25 godina djelovanja mješovitog crkvenog zbora zahvalnice su dobili vlc. Marijan Milovan i Severin Ujčić, a priznanja Marija Srblin, Marija Štoković, Eliza Štoković, Ana Dujanić, Ljuba Zgrablić, Milka Franjul, Ferdinand Srblin i Josip Mušković te Milka Udovičić, pjevačica i orguljašica zbora.

Orgulje u župnoj crkvi u Sv. Petru u Šumi

Soprani su bili Marija Srblin, Rina Pamić, Marija Hekić, Suzana Hekić, Darinka Nadišić, Marija Štoković, Eliza Štoković, Ana Dujanić, Kristina Jurman, Marija Šavron; alti: Ljuba Zgrablić, Milka Franjul, Dijana Hek, Lidija Turčinović, Ivanka Šegon; basovi: Slavko Mikuljan, Nando Srblin, Josip Bratulić, Josip Mušković, Karlo Bratulić, Severin Ujčić, Ivan Mavrić.

Zbor uz vlc. Marijana Milovana uvježbava i na orguljama svira Milka Udovičić koja uz župnika ima velike zasluge za uspješan rad zbora. Orgulje na koru dosta su vremena šutjele zbog restauracije, ali došao je i dan kada su se oglasile. Dogodilo se to na Petrovu 29. lipnja 1991. godine. Za tu je prigodu upriličen večernji koncert. Župnik je uz pratnju na orguljama vlc. Rudija Korate izveo nekoliko složenih pjesama i arija poznatih svjetskih skladatelja.

Zbor preuzima orguljašica Milka Udovičić

Dolaskom otaca pavlina 1993. godine u Sveti Petar u Šumi vlc. Milovan je

premješten u novu župu, ali to nije imalo posljedica za crkveni zbor koji nastavlja s radom. Kratko vrijeme zbor uvježbava mons. Ivan Bartolić, župnik župe Stari Pazin, pa zbor preuzima, uz sviranje orgulja, Milka Udovičić. Ona uvježbava nove pjesme s kojima zbor nastupa na susretima zborova Pazinskog dekanata. Godine 2004. u Sv. Petru u Šumi održan i susret zborova Pazinskog dekanata. Stalno u zbor dolaze novi članovi, pa tako i Mauricio Zović koji je osnovao i vodi dječji zbor.

Godine 2008. u Svetom Petru u Šumi održana je proslava 700 godina priznanja pavlinskog reda. Tom je prigodom koncelebriranu misu predvodio kardinal Josip Bozanić s velikim brojem svećenika. Pjevanje je predvodio crkveni zbor s dječjim zborom kojim je dirigirao Mauricio Zović, a sve je na orguljama pratila Milka Udovičić. Od same pripreme zbora za pjevanje mise na taj veliki blagdan pa sve do danas, uz Udovičić, zbor vodi i uvježbava Zović. Od 2010. godine u crkvenom zboru je i Hijacinta Macuka koja povremeno svira orgulje za vrijeme misa te održavanja božićnih koncerata.

Milka Udovičić je 2008. godine slavila zlatni jubilej, 50 godina sviranja u crkvi na orguljama, za što je i nagrađena Papinskim blagoslovom, Plaketom Općine Sveti Petar, prigodnim darovima crkvenog zbora te Biskupijskim priznanjem za predani rad u župi.

Tijekom 25 godina djelovanja, zbor je imao mnogo nastupa u župi i izvan nje pa valja spomenuti one najznačajnije: 2008., 2009., 2010., 2011. godine na smotri starocrkvenog pjevanja održanoj na trgu u Sv. Petru, 2009. godine sudjelovanje na Međunarodnoj smotri folklora u Zagrebu, 2011. godine sudjelovanje na Pasionskoj baštini u bazilici Srca Isusova u Zagrebu. Božićni koncerti s dječjim zborom na Sveta tri kralja.

Za 25 godina postojanja četveroglasnog crkvenog zbora treba zahvaliti vlc. Marijanu Milovanu, te Milki Udovičić.

Dječji zbor „Marijine zvjezdice“

Dječji zbor „Marijine zvjezdice“ djeluje u župi od 1998. godine pod gesлом

svečanim koncertom

Dječji zbor "Marijine zvjezdice"

„Pjevat ću gospodinu svom dokle god živim!“ Okuplja djecu od vrtića do 15. godine, a posljednjih se godina zboru pridružuju i djeca župe Sv. Ivana i Pavla. „Marijine zvjezdice“ su vrlo aktivne u župi. Svakog se petka okupljaju, zajedno pjevaju, predvode krunicu, a i aktivni su u korizmno vrijeme na križnom putu koji često i predvode sa svojim voditeljima, Mauricijo Zovićem i Marijom Hekić. Sudjeluju svojim lijepim pjevanjem na nedjeljnim i blagdanskim liturgijama, posebno na krštenjima, pričestima i kod svete krizme. Svake godine održavaju božićni koncert koji je uvod u polnoćku, čime posebno oduševljavaju župljane i goste. Kako se u župi štuje Majka Božja Jasnogorska, koja je 1721. godine u osmini Božića plakala, zbor joj je posvetio pjesmu „Molitva Mariji“. Ovaj dječji zbor svake godine sudjeluje na Festivalu duhovne glazbe u Vodnjanu pod nazivom „Iskrice“ gdje su u više navrata nagrađivani za izvedene pjesme. Žele biti Isusovi svjedoci gdje god pjevaju, a njihova je pjesma molitva.

Djeca su zahvalna roditelji i ocima koji ih podržavaju u njihovom ustrajnom pjevanju.

Podatke za ovu kroniku crpio sam iz zapisnika sa sjednica i skupština članova Hrvatske čitaonice koja je

djelovala u Sv. Petru u Šumi. Ostale podatke koji su navedeni u kronici do mog uključivanja u crkveni zbor 1991. godine dobio sam u razgovoru s Marijom Srblin, Ljubom Zgrablić, Milkom Udovičić i Milkom Franjul koje su više od 50 godina članice crkvenog zabora. Kronika je napisana da se ne zaboravi kako je nastao i održao crkveni zbor u Sv. Petru u Šumi, za buduće pjevače i orguljaše da se prisjete tko im je bio preteča na našemu *lipemu i dragemu organu i u našoj prelijepoj crkvi*.

Jubilarni koncert

U nedjelju, 20. studenoga 2011. godine, u župnoj crkvi Sv. Petra i Pavla u Sv. Petru u Šumi održan je svečani

koncert supetarskih crkvenih zborova. Tada je mješoviti crkveni zbor proslavio srebrni jubilej postojanja kao četveroglasni zbor. Nastupio je mješoviti četveroglasni crkveni zbor i dječji zbor „Marijine zvjezdice“. Mješoviti crkveni zbor izveo je skladbe: Slavim te, Gospode, Nek' kliče svijet od radosti, Vječnog raja majci svestoj, Hvalite gospoda, Himan sv. Petru i Pavlu, Zdravo, zvijezdo mora, Isusa ljubim, Zemlja uzdrhta, Tebi pjevam, Ave Maria.

Dječji zbor, pod ravnateljem Mauricijem Zovića, predstavio se skladbama: Najljepše riječi, Hvaljen budi, Dotakni me, Život na dar.

Na kraju koncerta najzaslužnijim članovima i osnivaču četveroglasnog zabora dodijeljene su zahvale i priznanja za 25 godina pjevanja u zboru. Zahvalnicu su dobili vlc. Marijan Milovan i dugogodišnji član zabora Severin Ujčić, a priznanja za 25 godina pjevanja Marija Srblin, Marija Stoković, Eliza Stoković, Ana Dujanić, Ljuba Zgrablić, Milka Franjul, Ferdinand Srblin i Josip Mušković te Milka Udovičić, pjevačica i orguljašica zabora.

Pokrovitelj proslave srebrnog jubileja crkvenog zabora bili su općina Sveti Petar i župa Sv. Petra i Pavla na čemu im članovi i voditelji zaborova od srca zahvaljuju. (Viktor Prenc)

Dobitnik zahvalnice vlc. Marijan Milovan (desno)

Zaštitnik domovine u malom mjestu velikog srca

Obnovom kapelice u Katunu obnavlja se i zajedništvo. Izravljanja i rad nedjeljom rastaču dušu obitelji. Zato molimo za obitelj, za bračne drugove, za više zajedništva i neka sv. Josip zaštitnik radnika i obitelji, bdije, zagovara, čuva naše obitelji i sve nas!“ - poručio je biskup Ivan Milovan.

Misno slavlje predvodio biskup Ivan Milovan

KATUN TRVIŠKI Osjećaj ponosa i zajedništva ispunjavao je srca mještana Katuna i njihovih gostiju 18. ožujka, na svečanom euharistijskom slavlju ispred obnovljene kapele sv. Josipa u središtu mjesta. Procesijom s kipom sv. Josipa i pjesmama *Svi slavimo i Do nebesa nek' se ori*, stiglo se do prekrasno uređenog oltara ispred obnovljene kapelice. Sv. misu predvodio je biskup Ivan Milovan uz sudjelovanje župnika domaćina, v.lč. Ante Žufića, dekana Pazinskog dekanata, v.lč. Mladena Matike i dekana Labinskog dekanata, v.lč. Milivoja Korena, rodom iz župe Trviž, te bogoslova Željka Bagavca. Župnik, v.lč. Ante Žufić, s neskrivenim osjećajem radosti, riječima dobrodošlice uveo je prisutne u slavlje. U ime mještana Katuna, svima koji su na bilo koji način sudjelovali u obnovi kapelice, zahvalio je Emil Vitulić. Biskup je blagoslovio restaurirani kip sv. Josipa koji je tu bio i 1935., a domaćini su biskupu zahvalili prigodnim darovima.

„Čestitam svima što je sadašnja generacija obnovila dragu i svetu baštinu starijih i ugradila sebe u obnovu. Dokaz je to ljubavi, zanosa i zajedništva.

Slavlje je uveličao župni zbor iz Trviža. Obnovljena dobrom rukom mnogih vjernika i dobrih ljudi, kapelica je zablistala u svoj ljepoti. U prigodnoj izložbi, starim fotografijama, vratila nas je u 1935. godinu kad je izgrađena. Obnovu su svojim donacijama pomogli Grad Pazin, Kamen Pazin i kamjenklesarska radnja „Hrast“ iz Vele Trabe. Nakon svečane sv. mise svi okupljeni počastili su se s bogatog stola što su ga pripremili vrijedni domaćini.

„U selu Katunu sagradili su ovog ljeta nekoji muževi-kućni gospodari krasnu kapelu koju kane posvetiti sv. Josipu. Sagradili su je milostinjom cijelog sela, Šime Vratonja od Šimeta, Josip Vitulić, Ivan Bravar, Mate Buić iz Buića, koji je hravljivrednom požrtvornošću pomagao kod zidanja, i Mate Vitulić Škrivan... Dana 19. 3.1936. konačno smo svečano blagoslovili novi kip i novu krasnu kapelicu sv. Josipa u Katunu. Dobri Bog dao nam je tog dana prekrasno vrijeme, na nebū nijednog oblaka, sunce je grijalo tako da je bio pravi proljetni dan. Kod prve mise primili su mnogi Katunjani sv. priest; druga sv. misa bila je pjevana u 10,30 na oltaru sv. Josipa, po običaju... Iza podne stigli su u Trviž v.lč. Banko iz Tinjana, Sossa iz Berma i Miklavčić iz Zamaska. Svečanost je započela u župnoj crkvi koja je bila krcata ljudima sa svih susjednih župa. Iza litanija sv. Josipa i običajnog blagoslova s Presvetim, blagoslovio sam novi kip sv. Josipa, koji su onda muževi iz Katuna digli na nosilicu i zaputila se duga procesija, u kojoj je bilo više od 2000 ljudi, prema Katunu uz pjevanje crkvenih pjesama...“, zapisao je tadašnji župnik Leopold Jurca. Hrvatski sabor proglašio je Sv. Josipa zaštitnikom Hrvatske jednoglasnom odlukom na zasjedanju 9. i 10. lipnja 1687.g. (Ž. MRAK)

Kapelica je znak i podsjetnik, ima svoju trajnu funkciju, ukras je i srce sela, mjesto okupljanja i jedinstvena po ljepoti u Istri. Je li se tadašnji trviški župnik Leopold Jurca zapitao zašto baš sv. Josip, zaštitnik radnika? Kao da je pretpostavljao da će Katun izrasti u mjesto s najviše poduzetnika, obrtnika i radnika svih profesija na području župe Trviž. Sv. Josip zaštitnik je obitelji koja je danas na mnogim kušnjama. Izravljanja i rad nedjeljom rastaču dušu obitelji. Razbijanje se ta duhovna povezanost i okupljanje oko obiteljskog stola. Zato molimo za obitelj, za bračne drugove, za više zajedništva i neka sv. Josip bdije, zagovara, čuva naše obitelji i sve nas!“ poručio je biskup u svojoj propovijedi.

Okupljeno mnoštvo

Žminjska ekipa predstavila grkokatolike

Žminjska ekipa, predvođena vjeroučiteljicom Nelom Peteh i uz asistenciju njene sestre Marije Peteh (studentice 3. godine teologije), otisnula se 9. ožujka put Žumberačkog gorja.

Oko tri tisuće osnovaca i srednjoškolaca bilo je uključeno u ovogodišnju Vjeronaučnu olimpijadu koja je obrađivala temu „Grkokatolici“, a u prigodi 400. obljetnice obnove crkvenoga zajedništva u Hrvatskoj i osnutka grkokatoličke biskupije u Marči. Grkokatoličanstvo svojom liturgijskom i teološkom baštinom obogaćuje Crkvu, most je između istočnih i zapadnih kršćana jer ujedinjuje pravoslavni način obreda i Papino poglavarstvo. Iako se od rimokatolika razlikuju po izvanjskim znacima, pjevanju, stilu gradnje, bogoslužju... zajedničko je ono bitno: vjera, sakramenti i hijerarhijsko zajedništvo. Natjecanja provedena tijekom vjeronaučne olimpijade iznimno su koristan način stjecanja znanja o vjeri i kulturi, a također prigoda za upoznavanje i druženje mladih diljem Lijepa naše.

Na biskupijskim i nadbiskupijskim natjecanjima 21. veljače, koja su provedena u organizaciji županijskih ureda i biskupijskih katehetskih ureda, odabrani su kandidati za državnu završnicu natjecanja iz vjeronauka krajem ožujka u Križevcima, sjedištu grkokatoličke eparhije.

Natjecanje za Porečku i Pulsku biskupiju održano je u Pazinskom kolegiju, uz sudjelovanje osam ekipa osnovnih škola (32 vjeroučenika) i sedam ekipa srednjih škola (28 vjeroučenika), a u finale na državnoj razini plasirali su se novi starci pobednici: OŠ Vladimira Gortana iz Žminja (Maja Orbanić, Antonela Zaharija, Višnja Pucić i Martina Kresina, s mentoricom Nelom Peteh) i Gimnazija Pula (Mateja Šimunić, Tima Redžović, Sara Pužar i Sebastian Dovičin, s mentorom Kazimirom Berljavcem).

Žminjska ekipa s o. Robertom Rapjenovićem u Kaštu

Za pripremu projekta koji će predstaviti na završnici olimpijade, ekipa iz žminjske OŠ Vladimira Gortana od ponuđenih mogućnosti: župa, crkva, liturgija ili umjetnost opredijelila se za grkokatoličku župu sv. Antuna Pustinjaka u mjestu Kašt u Žumberačkom dekanatu. Žminjska ekipa, predvođena vjeroučiteljicom Nelom Peteh i uz asistenciju njene sestre Marije Peteh (studentice 3. godine teologije), otisnula se 9. ožujka put Žumberačkog gorja. Mentorica Nela Peteh kaže da su željeli da im pritom bude zanimljivo, da budu originalni i da se tema ne ponavlja. Već prvi kontakt s o. Robertom Rapjenovićem, župnikom župa Kašt i Sošice, upućivao je na bogatu i zanimljivu povijest i crkvenu baštinu ovih župa. Tijekom jednodnevног posjeta grkokatoličkim župama, žminjska je ekipa s oduševljenjem pratila župnika koji je, provevši ih kroz svetište, govorio o razlikama u liturgijskoj praksi koje ne postoje u zapisima. Slikovito je objasnio razliku u doživljaju liturgije: zapadnjak preferira razum,

a istočnjak doživljava više srcem. Župnik Robert proveo je svoje goste i kroz tri područne kapelice – Badovinci (Sv. Nikola), Brašlavica (Sv. Juraj), Dančulovići (Sv. Duh), pokazujući bogatstvo i ljepotu unutrašnjosti tih sakralnih zdanja u kojim se posebno ističu ikonostasi. Svjedočeći ljepotu župnikovanja u malim seoskim župama, župnik je goste iz Istre ugostio u svom župnom dvoru, gdje su u društvu župnikove supruge i sina reimirali iskustvo upoznavanja sa životom vjere ovih grkokatoličkih župa.

Žminjska je ekipa ovo svoje iskustvo predstavila na finalu Vjeronaučne olimpijade krajem ožujka u Križevcima, gdje su nastupili kao jedna od 32 ekipa u obje konkurenkcije (osnovne i srednja škole). Vjeronaučna ekipa OŠ Vladimir Gortan iz Žminja zauzela je 10. mjesto, a ekipa Gimnazije Pula 14. Ovogodišnja Vjeronaučna olimpijada motivirala je i dala poticaj mladima da upoznaju Istočno katoličanstvo koje Crkvi daje puninu i omogućuje joj da bude zaista sveopća. (T. Milohanić)

Zlatni pir Marije i Mira Zohila

ŽMINJ Supružnici Marija i Miro Zohil proslavili su 10. ožujka u župnoj crkvi sv. Mihovila 50. obljetnicu braka. U toj istoj crkvi 1962. godine izrekli su jedan drugome svoje DA, pred tadašnjim župnikom vlč. Rudolfom Zafranom.

Slavljenike su pratili unuci Andrea i Marko te sin Gracijano i obitelj, rodbina i sin svećenik Lino Zohil, koji je predvodio misno slavlje. On je svojim roditeljima slavljenicima čestitao na vjernosti, ustrajnosti u dobru i zlu, zdravlju i bolesti, te poželio mnogo dobra, zdravlja i zajedničkog života do volje Božje.

Slavljenicima je čestitao i žminjski župnik vlč. Jordan Rovis te zahvalio za lijepo svjedočanstvo vjernosti, za predanost u vjeri i redovito sudjelovanje u životu župne zajednice. Prigodom ove zlatne obljetnice dobili su i blagoslov od Sv.Oca Benedikta XVI. (L.)

Miro i Marija Zohil

Podrška ženama vrtića

NOVIGRAD Obiteljsko savjetovalište Porečke i Pulsko biskupije u Novigradu obilježilo je Međunarodni dan žena posjetom novigradskim vrtićima i darivanjem cvijeća svim djelatnicama.

„Jaslice i vrtić su najčešće prva nova okruženja djeci u kojima se za njih brinu neke druge žene, od odgajateljica, stručnih suradnika pa do kuharica i spremaćica. Vrtić je jedna proširena obitelj u kojoj se njeguje zajedništvo, usvajaju korisne temeljne navike, uvježbavaju socijalne vještine i uče temeljne životne vrijednosti. Suradnjom s odgajateljima roditelj može dobiti vrlo vrijedne smjernice za odgoj i kasnije obrazovanje svoga djeteta. Zato je važno vrednovati i podržati rad djelatnica u vrtiću koji traži puno

strpljenja i energije te odgovornost za najmlađe članove naše zajednice. Žene su inače većinski korisnici usluga savjetovališta pa je ovo obilježavanje

Dana žena u znaku podrške ženama koje rade u vrtiću“, rekla je Patricia Radošić-Šabalja, stručna suradnica savjetovališta. (L.)

Poetska večer „Korizmi ususret“

LABIN Hrvatski katolički zbor „Mi“, osnovna zajednica Labin, organizirala je u pastoralnom centru Sv. Josip 25. veljače poetsku večer na temu „Korizmi u susret“. Nastupili su Rina Miletić, Neda Milenković, Malvina Mileta, Božo Glavičić i Daniel Mohorović. (L.)

Mladi Kringe na križnom putu

ISTARSKE TOPLICE Pete korizmene nedjelje mladi župe iz Kringe, predvođeni župnikom vlč. Stipanom Bošnjakom, hodočastili su u Istarske toplice. Tom prigodom molili su križni put, a kod crkve sv. Stjepana imali su prigodno razmatranje. (L.)

Mladi iz Kringe u Istarskim Toplicama

Korizmeno hodočašće u Eufrazijevu baziliku

POREČ Treće korizmene nedjelje, 11. ožujka, vjernici Porečke i Pulsko-biskupije hodočastili su u Eufrazijevu baziliku, gdje su sudjelovali u pokorničkom bogoslužju, križnom putu i misi. Euheristijsko je slavlje predvodio biskup koadjutor Dražen Kutleša, uz sudjelovanje kancelara biskupije Sergija Jelenića, porečkog župnika Željka Zeca, župnog vikara Jurice Purkića te desetak svećenika.

„Kao što ste vi danas došli s raznih strana naše biskupije pripraviti dušu za Uskrs, tako su i Izraelci imali običaj jednom godišnje doći u Jeruzalem u hram, prinositi žrtvu i tražiti oproštenje za svoje grijehu“, istaknuo je mons. Kutleša u homiliji. Osvrnuvši se na čitanje te nedjelje, gdje Isus izgorni trgovce iz hrama, zapitao se zašto je Isus to učinio. „Isus ne želi koristiti

nečije religijske osjećaje, pogotovo ne u svrhe materijalnog dobitka; ne želi pretvarati nečiji osjećaj vjere, dobrote, molitve u neka novčana sredstva da bi netko drugi mogao od toga nešto zaraditi. Usto, Isus želi naglasiti da su ti trgovci koji su poslovali u predvorju hrama sprečavali druge ljude da se mole Bogu. Upravo tako i mi u Crkvi, zbog naših nutarnjih sukoba, zbog interesa neke uže zajednice, zaboravljamo na ljude koji imaju svoje potrebe za vjerom i za obraćenjem. Svatko je od nas pozvan da sebe preispita, koliko je puta u životu one nevine, one ljude koji su se htjeli obratiti i kojima bi trebao biti putokaz, odvratio svojim ponašanjem i svojim djelovanjem.

Korizma nas podsjeća da i mi ponekad možemo biti izbačeni iz tog hrama, tj. iz puta prema spasenju, izbacujući se

sami svojim propustima i postupcima. A pravo je obraćenje kada čovjek postaje svjestan svoga grijeha, a ne samo posljedice grijeha. Isus nam pruža svoju ruku i svoju ljubav. Na nama je samo da to prihvativimo. Mnogi su se od vas duhovno pripravili, ispovjedili i žele ići tim putem. To je jedan dobar znak obraćenja. To je znak da se čovjek kaje za svoje grijehu, da je slab i da pada. Najgore je padati i ne učiniti ništa da se popraviš. Isus nas poziva da se obratimo. Treba ići naprijed, boriti se. Kajati se i ispovjediti. Svaka je ispovijed novi početak. Nadam se da će nam korizma pomoći da budemo još iskreniji, još pošteniji, prema sebi i prema Bogu. Budimo onakvi kakve nas Isus želi“, pozvao je vjernike biskup Kutleša. (T. M.)

Hodočašće na Brdo

TUPLJAK Vjernici iz Labinskog dekanata s vlč. Blažom Bošnjakovićem hodočastili su 3. ožujka iz Tupljaka na Brdo u crkvu sv. Jurja. Na fotografiji su hodočasnici, vlč. Ivan Nino Prodan sa župljanima. (L.)

Vjernici Labinskog dekanata na Brdu

Najstarija Žminjka va

Djetinjstvo je bilo ispunjeno delon va kampanje, z blagon i va škuole, bilo je leipo, si so bili jenaki i veseli. Žminj je bi pun dici, na saken kantuone se je kantalo i pliesalo. Kantalo se je od jutra na paše, na kampanje, na lupačijah, prašćinah i kad se ruod skuplja. Danas kanta samo televizija, kaže Mila Zohil.

Razgovarao Željko MRAK

Mila Zohil

Ukući, u koju je kao djevojčica nosila mlijeko, gdje je stanovao Josip Črnja, otac književnika Zvane Črnje, mjestu gdje je nekad bila „butiega“, razgovarali smo s gospođom Milom Zohil koja je ovdje uselila sa svojim, nažalost danas pokojnim suprugom, Danijelom, 1946. Rođena je u Žminju 1915. u deseteročlanoj obitelji Marije rođ. Maretić i Mateta Rovisa. Živjela je u četiri države, Austriji, Italiji, Jugoslaviji i Hrvatskoj. U Žminju je pohađala vrtić i završila pet razreda osnovne talijanske škole. Svi su joj učitelji bili Talijani sa Sicilije. Kao djevojka pjevala je u crkvenom zboru i naročito je vezana uz Crkvu. Mila Rovis udala se 1938. za Žminjca Danijela

Zohila. 1940. kupili su ruševnu kuću na žminjskoj Štradi i tu uselili 1946. Suprug Danijel je vozio autobus, a ona je brinula za domaćinstvo i odgajala troje djece. Djeca su joj sa svojim obiteljima ostali u Žminju i Mila ima četiri unuka i četiri praučnuka. Najstarija je Žminjka (u gradu) i živi s mlađim sinom Josipom - Lučanom i nevjestom Milenom, ali su i sin Mirko i kćerka Vilma sa svojim obiteljima u Žminju. I u 97 godini sjeća se svih toponima u okolici Žminja, tko je kome susjed i još mnoštvo drugih detalja. Dok je god mogla sve do devedesete godine išla je na prvu nedjeljnu misu i dugo je pratila zornice i druge pobožnosti u crkvi.

Nan morete reć kakovu zgodu kad ste hodila va škuolo?

Jene se posebno domislil. Kad je učitelj pita učenika: "Perche hai fatto tardi?" "San čuva kravi", reka je sad već pokojni Zvane. Smo se svi z gušton nasmejali.

Ester Žufić je bila učiteljica koje se sjećaju sve Žminjke?

Učiteljica Ester Žufić je Žminjka ka je na početke pasanega stoljeća završila Učiteljsku školu u Dubrovniku, a u Žminju je organizirala moremo reć škuolo vezenja po čemu su Žminjke

Žminje grade

Žminj, trg i crkva

bile poznate. Sve su Žminjke tih tridesetih godina spremale i „narikamevale“ soje „doti“ po njenim nacrtima.

Djetinjstvo i mladenački dani?

Djetinjstvo je bilo ispunjeno delon va kampanje z blagon i va škuole, bilo je lijepo, si so bili jenaki i veseli. Žminj je bi pun dici, na saken kantuone se je kantalo i pliesalo. Kantalo se je od ju tra na paše, va kampanje, na lupačijah, praščinah i kad se ruod skuplja. Danas, kanta samo televizija. Čudno je danas aš je malo ljudi, još manje dici, već ne vidin ljudi ki gredo h maše aš so va autah i ljudi se ne moro pominjat, a domišljan se veleh fies va Žminje kad je bilo čuda ljudi i si so se pominjali i imeli lazno.

Mlade maši posebno pamtite?

Prvi je va Žminje promaši Žminjac Atilije Maurović 1922. Potle je bilo 14 žminjskih plovani i kao Žminjka jako san ponosna na to. S velikim poštovanjem domišljan se seh župnika va Žminje od Glavića, Zafrana, Krebelja, Kurelovića i Gortana. Sad kad više ne moren puoć va crikvo prihaja mi doma vlč.Jordan Rovis. Komoć

čekan Tijelovo aš tjelevska procesija pasjeva spred moje kući i gledan preko ukna. Srećna san aš je moja Štrada zadržala staro užancoj da se na ukna stave ruožice i najlepči narikamani lancuni i tako dostuojno dočeka Presvieto. Kao mala otročica veselila san se sake procesije a to je bilo u prosne dane i va prošnje za daš.

Tijelovska procesija u Žminju prolazi Štradom

Črni dan za Žminjce bio je 2.10.1943.?

Bili su to žalosni dani za si Žminjci. Prvo bombardiranja to je bi jako liep gradić. Buombi so tega nesrećnega dana uništile najlepči kus Žminja. Pasalo je puno liet a spomeni so žive i puno nas se je tornalo va zrušeni i, od dima črni Žminj, plačuć. Puno njih se ni imelo kamo tornat i ta je tragedija obilježila se Žminjce.

Samanj za Bartuljo je bi posebno vesielje?

Posebna su vesielja va Žminj donosili sajmeni dni osobito Bartulja, Martinja i Sv. Foška. Na Bartuljo san znala prodavat temperanje i tako zaradila ko liro, aš va naše kući ni bilo zaradi. Hranila nas je kampanja. Kao otročica nosila san prodavat jaja i za to dobila malo cukera, soli, ali riži i si so bili kuntienti. Danas imamo sega i se nareščini, ali nismo kuntienti i niedan nima lazno. To se ne more kupit - rekla nam je Mila Zohil, koja govori cakavski.

Kardinal Kuharić: Bulešić je

Crkva u Istri duhovno se priprema za slavlje kad će papa Benedikt XVI. svečano proglašiti Bulešića blaženikom. U iščekivanju tog dana, najznačajnijeg dana za vjernike u Istri, Crkva u Istri duhovno se priprema za taj čas. U tom događaju gledamo konačni izlazak iz zagrljaja komunizma u Istri i ulazak u „obećanu zemlju“, koju su nagoviještali bl. Stepinac i Bulešić, a u koju nas je uveo hrvatski Mojsije, kardinal Franjo Kuharić.

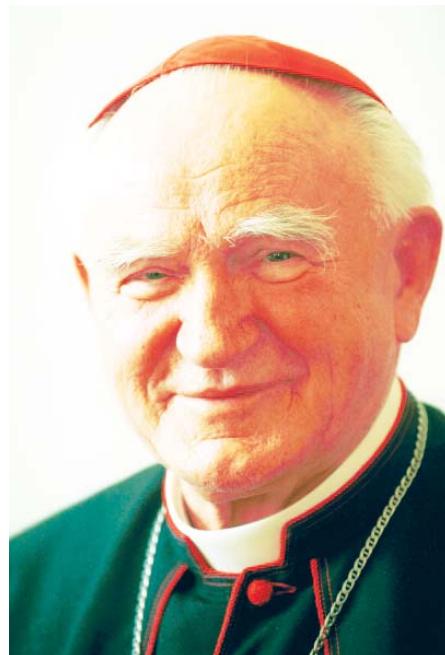
Piše mr. Ilija JAKOVLJEVIĆ

Desetljećima hrvatski puk hodočasti od Lanišća do Svetvinčenta na grob istarskog Stepinca, sluge Božjeg Miroslava Bulešića, „dobrog i idealnog svećenika“, kako ga je nazvao sam bl. Alojzije Stepinac. Najveći hodočasnik među Hrvatima bio je, 24. kolovoza 1997. godine, Stepinčev nasljednik, omiljeni i veliki hrvatski kardinal Franjo Kuharić. Po prvi put jedan zagrebački nadbiskup hodočasti na grob istarskog mučenika i u tom svečanom času, na prepunom trgu u Svetvinčentu, ističe da su život i smrt Miroslava Bulešića nadahnuti „istim duhom kojim je disao, vjerovao i živio sluga Božji Alojzije Stepinac. Isti duh, ista vjera.“ Nakon pedeset godina od mučeništva, hrvatski kardinal odaje najveće priznanje Bulešiću stavljući ga uz bok bl. Stepinca, najvećem svjedoku vjere u 20. stoljeću na hrvatskom tlu.

Ova dva hrvatska velikana isповijedaju uskrsnu vjeru prve Crkve, vjeru da je Isus Krist bio raspet, umro i uskrsnuo. Ispovijedajući ovu vjeru, Stepinac i Bulešić, poput apostola i mučenika Crkve, spremno prihvaćaju mučeništvo iz ljubavi prema Bogu i Crkvi. Njihova vjera, spremnost na mučeništvo, prožeta je ljubavlju, ne samo prema Bogu nego u času svoje smrti praštaju svojim mučiteljima i to ih čini istinskim kršćanskim mučenicima i najvećim svjedocima vjere.

Bulešić – divan svećenički lik

Kardinal Kuharić, nakon misnog slavlja u Svetvinčentu, piše porečkom i

Kardinal Franjo Kuharić

pulskom biskupu Antunu Bogetiću: „*Dragi oče biskupe! (...) Ja vam zahvaljujem za Vaš poziv bez kojeg ne bih došao u Svetvinčenat niti tako upoznao tog svetog mučenika.*“ Kardinalove riječi „sveti mučenik“ samo su potvrstile onu vjeru istarskih Hrvata u svetost života i mučeničke smrti Miroslava Bulešića te teološku opravdanost hodočašća i molitve na Bulešićev grob. Mučenička je smrt najveće svjedočanstvo vjere, ona oplemenjuje svakoga tko dolazi u dođir s mučenikom. Na grobu mučenika prigibamo svoja koljena i pogled vjere usmjerujemo prema Bogu. Biti tjelesno blizak mučeniku znači duhovno biti bliži Bogu jer doticaj sa svetim uvodi nas u svetost i čini dionicima svetoga.

Ono što je Stepinčev grob u zagrebačkoj katedrali, to je danas Bulešićev grob u župnoj crkvi u Svetvinčentu. Kardinal Kuharić svjedoči: „*Što je sluga Božji Ste-*

pinac za cijelu Crkvu u Hrvata, to može biti sluga Božji Bulešić za Crkvu u Istri, a i šire. Divan svećenički lik koji može suvremenim mlađim svećenicima biti privlačan i jasan primjer i uzor.“

Ove riječi dobit će svoju puninu nakon deset godina kad će 2007. godine hrvatski biskupi i svećenici hodočastiti na Bulešićev grob te iz Bulešićeva svećeništva crpsti snagu za vlastito svećeništvo. Mučeničku Crkvu u hrvatskom narodu u 20. stoljeću predvodi bl. Alojzije Stepinac uz brojnu braću i sestre u vjeri, među kojima je u Istri među prvima sluga Božji Miroslav Bulešić uz bl. Francesca Bonifaciju, župnika iz Krasice.

Sve kristalno jasno u Bulešićevu životu

Kardinal Kuharić piše: „*Mučeništvo Miroslava Bulešića i njegov svećenički život kristalno su jasni.*“ Jasnoća se mučeništva odlikuje u duhovnoj pripravi za taj uzvišeni čin: spremno dočekati taj čas i u tom času uskljknuti: „*Oče, u ruke troje predajem duh svog!*“ Tako umiru kršćanski mučenici i zato jesu duhovni „magnet“ koji vjernika, ali i sve ljude dobre volje, privlače Bogu. Molitva na mučeničkom grobu biva najslišanija jer sam nas mučenik zagovora pred Božjim prijestoljem. Svjedoci smo mnogih uslišanja koja su vjernici zadobili na grobu bl. Alojzija Stepinca, ali i sluge Božjeg Miroslava Bulešića.

Razmišljajući kamo poći na Uskrsni ponедjeljak ili u uskrsnom tjednu, učiniti Emaus kako su to činili naši stari, samo se po sebi nameće rješenje:

sveti mučenik

Kardinal Franjo Kuharić propovijeda na 50. obljetnici mučeništva Miroslava Bulešića

hodočastiti na grob mučenika, na grob Miroslava Bulešića, poput onih svetih žena koje su isle na Isusov grob.

Kardinal Kuharić, promatrujući lik bl. Stepinca i Bulešića, svjedoči da se istinsko svećeništvo temelji i živi na Božjim izvorima, jer Bog je taj koji je u svoju svećeničku službu pozvao Stepinca i Bulešića, a ne na ljudskoj mudrosti.

„Svećenik koji živi svoj poziv rerno, zauzeto, često i velikodušno, 'žudeći za mučeništvom', nema nikakve sumnje u svoj identitet i nije mu potrebno taj identitet otkrivati u nekoj sociologiji ili čak psihanalizi. U Bulešćevu životu sve je kristalno jasno što je mislio o svećeništvu i kako ga je živio. Jasno je i to da se autentično svećeništvo može živjeti samo na Božjim izvorima, a ne na ljudskoj psihanalizi“, piše kardinal Kuharić

U iščekivanju velikoga dana

Danas nakon 15 godina od slavlja u Svetvinčentu, Crkva u Istri duhovno se priprema za novo slavlje, kad će

i svečano doći glas iz svetoga grada Rima, kad će Kristov namjesnik na zemlji, naš Sveti Otac, papa Benedikt XVI., svečano proglašiti Bulešića blaženikom. U iščekivanju tog dana, najznačajnijeg dana za vjernike u Istri, Crkva u Istri duhovno se priprema

za taj čas. U tom događaju gledamo konačni izlazak iz zagrljaja komunizma u Istri i ulazak u „obećanu zemlju“, koju su nagoviještali bl. Stepinac i Bulešić, a u koju nas je uveo hrvatski Mojsije, kardinal Franjo Kuharić.

Kardinal Franjo Kuharić na grobu Miroslava Bulešića na 50. obljetnici njegove mučeničke smrti

Hrvati u Rimu

Najnoviji rezultati istraživanja potvrđuju saznanja da je papa Siksto V. bio podrijetlom Hrvat.

Piše Ana
CVITAN

Opovezanosti hrvatskih krajeva s Rimom svjedoče mnogi povijesni dokumenti, osobe, umjetnine, ali isto tako i hrvatska zajednica pri crkvi sv. Jeronima. Njeni počeci sežu u daleku prošlost. Kao i danas, mnogi su hodočasnici iz naših krajeva dolazili u posjet Vječnom gradu. Broj Hrvata u Rimu povećavao se posebno tijekom 15. st. zbog progona i osmanlijskog osvajanja u Hrvatskoj te Bosni i Hercegovini. Papa Nikola V. odlučio je 1435. dati hrvatskoj zajednici (ilirskoj bratovštinji) u Rimu crkvicu svete Marine koja se nalazila na obali rijeke Tiber. U papinoj je darovnici spomenuto i dopuštenje da se uz crkvicu izgradi prihvatilište i bolnica za hodočasnike i izbjeglice. Hrvatska je zajednica crkvicu obnovila i posvetila sv. Jeronimu Dalmatinu, prevoditelju Svetog pisma na latinski jezik, tzv. prijevod *Vulgata*.

Crkva sv. Jeronima postala je 1570. počasna crkva kardinala Felicea Perettija, koji je kasnije postao papa Siksto V. (1585. – 1590.). Ovaj je papa poznat kao veliki državnik i graditelj. Želio je izgraditi Rim kao metropolu svijeta te je u svom pontifikatu obnovio oko 120 crkava, pobrinuo da se dovrši kupola bazilike sv. Petra, dao izgraditi ulicu koja povezuje rimske brežuljke: Kvirinal, Viminal i Eskvilin s lateranskim palačom, postavio egipatske obeliske na glavne trgove grada, izgradio svetište Svetе stube.

Najnoviji rezultati istraživanja vatikanских arhiva, teologa i književnika Ivana

Goluba, potvrđuju prijašnja saznanja da je Siksto V. bio podrijetlom Hrvat. Naime, fra Andrija Kačić Miošić u svom djelu *Razgovor ugodni naroda slovenskoga* (1756.), spominje kako su dvojica papa podrijetlom iz Hrvatske: sv. Kajote papa Siksto V. iz Kruševaca u Boki Kotorskoj. Po imenu sela Kruševac može se objasnit i podrijetlo papina prezimena Peretti (od *peru*, talijanski kruška).

Otc Siksta V. s hrvatske je obale Jadra našao u Italiju, oženio se Talijankom i s njom imao sina Felicea, rođenog u Grotamaru, blizu Ankone, 1521. Upravo je ovaj papa odlučio sagraditi novu crkvu sv. Jeronima te je za to zadužio arhitekta Martina Longhija. Papa je dvaput osobno posjetio gradilište. Sikstov se hrvatski duh osjetio i u osnivanju kaptola uz crkvu sv. Jeronima, a čiji su članovi mogli postati samo svećenici koji potječu iz ilirskih pokrajina (Dalmacija, Hrvatska, Bosna, Hercegovina i Istra) te koji govore hrvatskim jezikom. Papa Pio VI. 1790. pri crkvi ustanovljuje i Zavod za školovanje svećenika iz hrvatskih biskupija.

Danas ova ustanova nosi ime *Papinski hrvatski zavod sretog Jeronima*, a u

posljednjih je devedesetak godina u njemu živjelo više od 300 svećenika i 80 biskupa koji su bili ili još jesu na raznim službama u Domovini i izvan nje. Hrvatska crkva sv. Jeronima nezaobilazno je odredište svih hrvatskih hodočasnika. U Zavodu borave svećenici koji studiraju na raznim rimskim sveučilištima, ovdje se okuplja hrvatska zajednica na nedjeljnoj svesti misi te posebno prigodom proslave blagdana bl. Alojzija Stepinca i sv. Leopolda Mandića. Za crkvu i Zavod posebno brinu rektor Zavoda Jure Bogdan i vicerektor Željko Majić te sestre milosrdnice svetog Vinka Paulskog (s. Beata Gašić, s. Ksenija Parag, s. Gabrijela Sever te s. Gizela Šantek).

Ovog su ožujka Rim i svetojeronsku crkvu pohodili mnogi hodočasnici Porečke i Pulsko biskupije te u njoj slavili svetu misu. Dokaz je to da se i danas njeguje povezanost Hrvatske i Rima te da se i u ovakom velikom gradu možemo osjećati kao kod kuće. Posebno su to osjetili srednjoškolci pazinske opće gimnazije koje je papa Benedikt XVI. pozdravio za vrijeme Angelusa, u nedjelju, 18. ožujka: "Srdačno pozdravljam i blagoslivljam hrvatske hodočasnike, a osobito nastavnike i učenike Gimnazije i strukovne škole Jurja Dobrile iz Pazina. Dragi prijatelji, nebeski Otac, bogat milosrdem, da nam je sroga Sina da ga slijedimo i da se spasimo. Ne bojte se ljubiti ga i vjerovati mu!"

Hrvatski zavod i crkva sv. Jeronima u Rimu

Šutnja i selektivni govor

Modelom selekcije, neprimjerena, grešna ili kaznena ponašanja pojedinih nastranih ili bolesnih svećenika i drugih službenika i službenica Crkve, rijetkih među tisućama, prikazuju se u gotovo kataklizmičkim dimenzijama.

Piše dr. Mario SOŠIĆ

U današnjem komunikacijskom društvu na formiranje stavova, osobito o raznim društvenim pojavama, gotovo isključivo utječu mediji i razni oblici masovne javne kulture (internet, film, glazba, pop-koncerti, sport) i moda. Raniji, donedavno i glavni izvori oblikovanja odgoja, osnovnih stavova i javnog mnjenja, kao što su obitelj, Crkva, škola, poučne knjige, tradicijska kultura i sl., danas su ciljano i sustavno potisnuti i diskreditirani upravo od tih novih medija. Zašto? Zato što mediji danas nisu u funkciji javne komunikacije kojoj je cilj oblikovanje pojedinaca, skupina i društava za univerzalne vrijednosti istine, pravde, slobode, mira, duhovnosti... već su u funkciji brzog stvaranja takvog javnog mnjenja i ponašanja koji čovjeka pojedinca, ali i šire zajednice, uvodi u ovisan odnos prema novcu, potrošnji, zabavi, a time i u ovisni, ropsko-dužnički, odnos prema kapitalu i tržištu.

Naravno da se takvo «krivo» i štetno oblikovanje društvene zajednice provodi veoma suptilno. Opća strategija uglavnom je orijentirana u dva smjera. Prvo, prešućuju se sve ogromne negativne društvene posljedice tog tzv. liberalnog kanibalizma. Potiču se, pak, i štite, sve one grupacije (npr. razne civilne udruge za ljudska i druga alternativna prava) i pojedinci (političari, celebrity...) koji su u službi promicanja tog slobodnog, otvorenog, društva i svijeta. Drugo, napadaju se, pak, sve

one skupine i pojedinci koji prokazuju takvu narav neoliberalizma i koji zagovaraju povjesno prihvatljive i dokazane društvene vrijednosti, kao što su obitelj, nacija, država, vjera, solidarnost...

U tom općem kontekstu, i samo tako, možemo razumjeti uzroke pojavnosti i oblikovanja naše «krizne» hrvatske društvene stvarnosti. Ona nije proizvedena iznutra. Kad bi to bilo tako, onda bi se ona iskazivala samo u tim nekim «dopovskim i korumpiranim» društвима. Međutim, ona je gotovo opća pošast u našem europskom okruženju. Ta je kriza uvjetovana izvana, ali preko odabranih unutarnjih aktera i njihovih medijskih i finansijskih podupiratelja.

U prikrivanju i održanju tih ovisničko-služničkih odnosa i njihovih glavnih aktera, ili pak u razotkrivanju pojedinaca, kad više ne uspijevaju ili ne mogu biti u toj funkciji, presudnu ulogu imaju mediji. Jednostavno, oni mogu štititi nekoga ili nešto, dugom šutnjom ili pak po potrebi selektivno huškački diskreditirati pojedinca ili neku zajednicu za stvari koje su inače opća društvena negativna pojavnost. Imamo slučaj bivšeg predsjednika koji je unatoč višestrukim teškim optužbama, u niskotiražnim medijima, za političko ponašanje, za zloporabu ovlasti ili za nepristrano djelovanje, do kraja mandata ostao zaštićen šutnjom o tome u velikim nacionalnim medijima. Na sličan se način medijski (o drugim državnim tijelima da i ne govorimo) prikriva i slučaj uplenjenosti aktualnog predsjednika u aferu oko ZAMP-a, pri čemu je razvidna njegova neobična prijateljsko-interesna uključenost u taj slučaj. Usporedbe radi, za veoma slično ponašanje nedavno je njemački pred-

sjednik Wulf, pod pritiskom medija, a potom i javnosti, morao podnijeti ostavku. Pa i Sanader je, dok je trebalo, bio dugo zaštićen u medijima.

Metoda šutnje najjasnije se iskazuje kod prikaza biografija poželjnih izbornih kandidata i biranih funkcionara time što se prešućuju njihovi raniji negativni politički, moralni pa i kazneni postupci.

Nasuprot tomu, mediji će se uvijek upregnuti u stvaranje afera, koje su često tek primjer općeg stanja, prema onim akterima koje a priori treba «zakačiti». Jedan od najčešćih takvih objekata jest Crkva i pojedini svećenici. Napada se finansijski položaj Crkve u državi, a da se pritom ne uspoređuje koliki se novac daje iz državne blagajne, i doslovno troši, na druge, puno beznačajnije i manje društvene skupine i organizacije. Smeta dobrovoljan vjerouauk u školama, a ne smetaju neprimjereni sadržaji i poruke koji se svakodnevno preljevaju preko ekrana, interneta, mobilera... u naše domove.

Istim modelom selekcije, neprimjerena, grešna ili kaznena ponašanja pojedinih nastranih ili bolesnih svećenika i drugih službenika i službenica Crkve, rijetkih među tisućama njih, prikazuju se u gotovo kataklizmičkim dimenzijama. I to od medija, koji istovremeno na svojim stranicama ili na ekranu, nude najnemoralnije sadržaje i slike i uvlače u taj svijet javne ovisnosti mnoge mlade, nezrele, nastrane i perverzne individue. Predbacuje se uz to Crkvi što tobože šuti o negativnim ponašanjima pojedinih svojih svećenika ili drugih osoba. Pa što bi trebala, svoje medije popunjavati takvim sadržajima? Kao u svakoj zreloj obitelji, ona nastoji svoju sramotu rješavati u sebi samoj. Crkva je živo tijelo. Koliko sveto, toliko i grešno. Svjesna je svog grijeha, razlikuje dobro od zla, i nikada neće zagovarati zlo. Za razliku od bezbožnog i dekristijaniziranog svijeta.

Blaženije je davati nego primati

PAZIN U Pazinskom kolegiju održana je 25. ožujka korizmena duhovna obnova za članove župnih Caritasa Porečke i Pulskog biskupije, na kojem je sudjelovalo oko 150 članova. Duhovno promišljanje počelo je predavanjem dr. sc. Milana Špehara, ravnatelja Caritasa Riječke nadbiskupije. Iz svog stručnog i djelatnog iskustva obrazložio je da kari-tativno djelovanje treba izvirati iz pastoralne župe. Usto, mora biti okrenuto svakom čovjeku - prema Evanđelju sv. Mateja - te se mora očitovati velikom dovitljivošću.

Istaknuvši samo neke velike karitativne djelatnike, među njima sv. Pavla i Majku Terezu, predavač je naglasio da Caritas

CARITAS BISKUPIJE POREČ - PULA

Jurja Dobrile 6
HR - 52000 PAZIN
tel./faks (052) 624 306; faks (052) 624 224
e-mail: caritas@pazinski-kolegij.hr
žiro račun: 2402006-1100139040
MB: 3791360

pokriva materijalne i duhovne potrebe čovjeka, te da su u tom djelovanju potrebeni volonteri. Njih u Europi i svijetu ima mnogo, kod nas volonteri tek stasaju.

Misao koja se protezala cijelim predavanjem bila je „Blaženije je davati nego primati“. Poslanje Caritasa nije samo materijalno pomaganje ljudima, nije

samo čovjeku dati litru ulja i kilogram šećera, nego je prvenstveno da ljudi po nama kršćanima, po našem djelovanju, naši bližnji osjete Božju ljubav.

Nakon predavanja uslijedila je pojedinačna isповijed i sveta misa koju je predvodio biskup mons. Ivan Milovan. (L)

Caritas darivao pulsko Sjemenište

FAŽANA Župljani Fažane u korizmi su organizirali akciju prikupljanja hrane i novca za pulsko Sjemenište. Vjernici su se rado odazvali, a marljivi članovi župnog Caritasa sve što su prikupili, odnijeli su u Sjemenište zajedno sa svojim župnikom, vlc. Ilijom Jakovljevićem.

U Sjemeništu su ih primili vlc. Josip Kolega, vicerekotor, koji je zahvalio na znaku ljubavi i pažnje koju već godinama vjernici župe Fažana iskazuju prema Sjemeništu. (L)

Članovi Caritasa sa prikupljenim darovima

Maslinovo ulje Fažanaca za sarajevsku nadbiskupiju

FAŽANA Iz ovih su se krajeva plemenitom tekućinom "koja svitli, kripi i liči" opskrbljivale mnoge rimske provincije na istoku, posebice Ilirik, Panonija i Norik. Danas, poslije dugih stoljeća, inicijativom don Ive Borića, "put maslinova ulja" ponovno je uspostavljen s vrlo važnim središtem u tadašnjem Iliriku, a sadašnjem Sarajevu u Bosni i Hercegovini.

Fažanci već nekoliko godina, uistinu počašćeni, doniraju maslinovo ulje koje se na Veliki četvrtak posvećuje u sarajevskoj katedrali, a potom koristi u sakramentalnom životu diljem nadbiskupije. Može li biti većeg zadovoljstva za jednog vjernika da se kapljom ulja iz njegova maslinika podjeluju sveti sakramenti, od krštenja do posljednjeg pomazanja! Fažanci imaju taj privilegij.

Velika hvala i onima iz Vodnjana i Lovrečice koji su se pridružili ovoj akciji. (L)

Svestrani barbanski svećenik

U životu i djelovanju imao je velik spektar zanimanja - od arheologije, povijesti, filologije, filozofije, strojarstva, do maslinarstva, vinarstva, istarske ihtiologije, a istraživao je i antičke spomenike diljem Poluotoka te ostavio nacrte svojih naprava za poboljšanje poljodjeljstva. Za života je prikupio velik broj knjiga i oporučno ih ostavio rovinjskom Zavičajnom muzeju u kojem se nalazi 2896 svezaka s njegovim pečatom.

BARBAN U Barbanu je 24. i 25. veljače održan drugi po redu Memorijal Petra Stankovića, koji je pokrenut prošle godine povodom 240. obljetnice rođenja ovog osebujnog i svestranog Barbana. Dvodnevni program započet je znanstvenim skupom s tematikom „Barban i Barbanština od prapovijesti do danas“. Najavljen je 13 tema, od kojih sve nisu bile izložene zbog sprječenosti izlagača, a govorilo se o povijesnim zanimljivostima Barbana i Barbanštine s naglaskom na velikom doprinosu i značaju znamenitog Barbana.

Petar Stanković, kanonik i povjesničar, rođen je 22. veljače 1771. u Barbanu, osnovnu školu završio je u Rovinju, studirao teologiju i prirodne znanosti u Udinama i Padovi, a 1795. godine zaređen je u Puli te postao kanonik u Barbanu. Napisao je pedesetak radova, a poznat je njegov "Kratak nauk krstijanski" namijenjen prvenstveno dušobrižnicima i hrvatskim vjernicima barbanske župe. U vlastitoj nakladi izdao je više od 20 djela, a pisao je uglavnom na talijanskom jeziku. Bio je član desetak akademija i znanstvenih institucija Europe. Bio je istraživač-inovator, njegov je priznat izum preša za masline i tehnologija proizvodnje vina. Napisao je i biografiju poznatih Istrana. Umro je 12. rujna 1852., a pokopan je na barbanskem groblju svetog Križa.

Publici je predstavljen životopis tog izrazito svestranog Barbana koji je u životu i djelovanju imao velik spektar zanimanja - od arheologije, povijesti, filologije, filozofije, strojarstva, do maslinarstva, vinarstva, istarske ihtiologije, a istraživao je i antičke spomenike diljem Poluotoka te ostavio "Nauka karstianskoga". Kristina

Kanonik Petar Stanković

nacrte svojih naprava za poboljšanje poljodjeljstva. Za života je prikupio velik broj knjiga i oporučno ih ostavio rovinjskom Zavičajnom muzeju u kojem se nalazi 2896 svezaka s njegovim pečatom. Osim primjera knjige "Kratak nauk karstianski", u pulskoj Sveučilišnoj knjižnici među obimnim Stankovićevim rukopisima čuva se i mali neobjavljeni hrvatski čakavski katekizam za djecu, kao i njegov talijanski prijevod.

-U četirima kutijama nalaze se prozirni bijeli papiri pisani tintom, a namjera nam je digitalizirati Stankovićevu ostavštinu, što je već i napravljeno s njegovim rječnikom, rekla je voditeljica knjižnice Tijana Barbić Domazet.

O Barbanu u Stankovićovo vrijeme govorio je prof. dr. Slaven Bertoša istaknuvši da je Barban u Stankovićeve doba promijenio tri države - mletačku, francusku i austrijsku. Središte je bio kaštel, a naselje je s Rakljom predstavljalo barbansko-rakljanski feud kojim je vrlo racionalno upravljala obitelj Lorendani. Sutivanac, kojim je prolazila granica Mletačke Republike i habsburške Istre, nije pripadao Barbanu. Kristina Džin govorila je o Stankovićevu doprinisu u proučavanju pulskog amfiteatra, a Lina Plisko i Samanta Milotić Bančić proučile su jezik Stankovićeva

Mihovilić referirala je o „Prnjanskim gradinama“, a Darko Komšo o „Poljakima kod Barbana“ kao značajnom nalazištu kremena i fosila. O freskama crkvice sv. Antuna u Barbanu govorio je Željko Bistrović, a temu Josipa Šiklića o položaju i arhitekturi crkvice iznio je Slaven Bertoša. „Obitelj i obiteljski odnosi na Barbanštini u drugoj polovici 19. stoljeća“ bila je tema Ive Kolić, a Valter Milovan i Maja Cerić govorili su o stilističkom pogledu na barbanska osobna imena.

U nastavku je Alojz Štoković izložio temu „Adventus ad castrum Barbana 1580“, o temi „Matične knjige župe Barban – važan izvor za mjesnu povijest“ govorio je Jakov Jelinčić, a načelnik Denis Kontošić obradio je temu „Don Giuseppe Radole – barbanski monsinjor i počasni građanin“.

Drugog dana Memorijala održan je kulturno-zabavni program „Barban u srcu“, na kojem su nastupili učenici OŠ Jure Filipovića u Barbanu i učenici Glazbene škole Ivana Matetića Ronjgova u Puli, Područno odjeljenje Barban, dočaravši glazbenim i literarnim točkama te ulomcima iz Stankovićeva životopisa kompleksnost i svestranost njegove osobnosti. Načelnik Kontošić najavio je Memorijal i iduće godine s namjerom da preraste u znanstveni skup koji će okupljati povjesničare, arheologe, prirodoslovce, jezikoslovce, znanstvenike, geologe, ekonomiste. Najavio je također skoro izdavanje zbornika znanstvenih radova s Memorijala kojem je urednik prof. dr. Slaven Bertoša. Uskoro se očekuje i izlazak knjige dr. Petra Strčića "Život i djelo Petra Stankovića". (T. Milošanić)

Skrajna je ura iz nehajstva i sna

Priča o djelovanju biskupa Dobrile zacijelo ne bi bila potpuna bez osvrta na njegov nacionalno-preporodni rad u užem smislu, makar cjelokupni njegov rad ima u sebi nacionalno-preporodnu crtu.

Piše dr. sc. Stipan TROGRLIĆ, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar – Područni centar Pula

■ protivnici su prepoznali veliku Dobrilinu ulogu u narodnom preporodu istarskih Hrvata. Carlo De Franceschi, talijanski političar i povjesničar iz Gologorice, naziva ga „najoduševljenijim pobornikom i apostolom hrvatske narodne misli u Istri“ te ističe da je upravo on počeo hrvatski narodni preporod u Istri. Gianpaolo Polesini, predsjednik Istarskog sabora, piše u Trst talijanskom povjesničaru Pietru Kandleru kako je Dobrila otvoreno govorio osobama koje su ga posjetile da je došlo vrijeme da se poradi na uvođenju hrvatskog jezika u uredi i škole.

Dobrila pak Antonu Sironiću, župniku u Bermu, na početku 1860., piše: „*Da, dragi moj pre Antone, velika je sramota i nesreća za našu krv, da nas u Istri nitko neće spoznati kao da nas ne bi bilo. Nitko od našeg jezika ne misli da imamo velika i sveta prava. Je li će i odsada do reka naše ljude osuđivati na sohe (vješala, op. aut.), brez da bi ih suci drugče razumeli nego po nevaljanib tumačnicib? Je li kadi još tako bira kud sunce sije? Ja zaista za takove proklete kraje ne znam izvan Istre*“.

U obrani hrvatskog identiteta u Istri

Bio je prijatelj glagoljice i zagovaratelj hrvatskog jezika u bogoslužju. Dokaz tome je „počasno mjesto“ za glagolski misal u njegovoj knjižnici. Nastojao je tiskati ščavet, lekcionar na čakavskom jeziku, koji je jezično bio dotjerao kanonik Mrkica iz Šibenika. Samo nekoliko dana nakon Dobriline smrti prof. Ivan Rabar točno je izrazio Dobrilin nacionalno-preporodni rad: „Što je svijesti u narodu, osobito u Porečko-pulskoj biskupiji, sve je Dobrilina zasluga“.

Imenovanje Dobrile za porečko-pulskog biskupa godine 1857. imalo je u datim okolnostima izuzetno nacionalno značenje. Dobrila je svoje imenovanje doživio kao dar neba i izraz carske naklonosti, njemu osobno, ali još više siromašnom svijetu iz kojeg je potekao. U jednom osjetljivom nacionalnom trenutku za istarske Hrvate kad njihovu nacionalnu emancipaciju pokušava onemogućiti talijanski nacionalni pokret, Dobrila je, vođen evanđeoskim načelom pravde, ustao odlučno u obranu te emancipacije. To mu je donijelo naziv prvog šrititelja slavenske nacionalne ideje. Ako se doživlaji iz najranije dobi najdublje urezaju u ljudsku narav, onda su dvije stvarnosti snažno opečatile Dobrilino djetinjstvo: vjera, kao važna sastavnica života, te zapuštenost i obespravljenost njegovih sunarodnjaka, istarskih Hrvata.

Nacionalna prava istarskih Hrvata Dobrila izvodi iz prirodnog prava koje potvrđuje i biblijsko načelo pravednosti sadržano u onoj biblijskom „zlatnom pravilu“: „Ne čini drugom što ne bi želio da drugi učini tebi!“ Vođen ovim načelom Dobrila je u svom programskom i antologijskom govoru u Istarskom saboru 13. I. 1863. rekao: „Apeliram na čuvstvo pravednosti talijanskog elementa. Posvuda u državi

provodi se pravednost prema narodima u pogledu narodnosti.“ Njegov molitvenik „Oče, budi volja tvoja“ prvi put tiskan 1854. bio je više od molitvenika. Kao jedino štivo na hrvatskom jeziku molitvenik je odigrao veliku nacionalno-preporodnu ulogu u smislu širenja nacionalne svijesti i podizanja nacionalnog ponosa. Osim što je čuo da biskup može postati netko tko „govori po našu“, seljak je preko molitvenika doživljavao da se i on osobno može obraćati Bogu na svom jeziku. Ta spoznaja jačala je njegovu nacionalnu svijest. Nacionalno-preporodni rad biskupa Dobrile, za njegove suvremenike Talijane iz liberalnih krugova, ali i za suvremenu talijansku historiografiju toliko je bio naglašen i toliko je odudarao od njihova stereotipa o „uskim“ crkvenim zadaćama crkvene hijerarhije da se ni prvi (što ne začuđuje) ni drugi (što ipak iznenađuje) nisu oslobođili govora o dobrilijanskom nacionalizmu (*„il nazionalismo dobriliano“*). Taj je nacionalizam polazio „od zahtjera za oslobođenjem hrvatskog naroda koji je živio u Istri u jednom stanju kulturne podredenosti u odnosu na venetsko-talijanski narod i gospodarske područjenosti prema bogatim talijanskim vlasnicima. Ako se nacionalnom problemu doda vatrena religioznost, a jedno i drugo povezano sa socijalnim pitanjem, sve se više komplicira jedan po sebi osjetljiv problem.“ (Pietro Zovatto)

Nastupi u Istarskom saboru

Od 1861. do smrti Dobrila je bio virilni (po položaju) član Istarskog sabora. Do 1866. sudjelovao je aktivno u saborskim raspravama – govorio je o nacionalnim, vjerskim, političkim problemima, ali i običnim pitanjima svakidašnjeg života kao što je pitanje lova, pravo žalbe na

se probuditi

odluke zemaljske vlade, donošenje zakona o ribarstvu. No, kad su saborske rasprave nakon 1866. počele prelaziti granicu dobrog odgoja, a osim toga talijanska je većina, ne vodeći računa o argumentima hrvatskih zastupnika, izglasavala ono što joj se sviđalo, Dobrila je zašutio i nije se više javljao za riječ u Saboru. Na prijedlog talijanskog zastupnika Orazija Colombanija na X. sjednici 1868. da se biskupima oduzme virilno pravo sudjelovanja i odlučivanja u Istarskom saboru, istarski su biskupi reagirali dalnjim nedolaženjem na saborsko zasjedanje.

Svoj govor u Istarskom saboru 13. siječnja 1863. u kojem je podržavajući prijedlog zastupnika, mošćeničkog župnika Matije Jurinca, da se zapisnici saborskog sjednika vode i na hrvatskom jeziku završio je riječima: „*Molim Sabor, da uzme u obzir, da smo mi u teškim vremenima i da je grijeh sijati neslogu. Slavenski narod spava, ali tko spava nije umro. Tko spava može se probuditi i kad se probudi, mogao bi to učiniti na način, koji bi bio možda neugodan za talijanski elemenat. Molim zato da budete pravedni i da prihvate Juričev dodatak.*“ Iako je Dobrilin prijedlog odbijen, on je do kraja života ustrajao u borbi za ravnopravnost istarskih Hrvata. Uz isticanje vjernosti Bogu i caru znao bi reći da ga Bog nije stvorio da zataji milu narodnost.

U saborskoj raspravi nacionalne problematike među klericima dotakao se koparski kanonik Giovanni De Favento. On smatra da nacionalno pitanje nije uzrokovalo neprijateljstvo između slavenskog i talijanskog svećenstva jer talijansko svećenstvo osjeća pripadnost svojoj naciji kao što slavensko (čitaj: hrvatsko i slovensko) osjeća pripadnost svojoj naciji. I jedni i drugi spremni su na suradnju kad su u pitanju zajednički interesi Pokrajine i dobro naroda. Brojni primjeri demantirali su ovu romantičnu sliku kleričkih međunacionalnih odnosa. Naime, u onom trenutku kada talijansko svećenstvo počinje podržavati, iako ne eksplikite, nacionalni program

talijanskih liberala, ono također postaje instrument talijanizacije i nužno dolazi u sukob s hrvatskim svećenstvom kao vodećom snagom u hrvatskom nacionalnom pokretu.

Antiklerikalizam istarske talijanske buržoazije, očigledan na X. sjednici Istarskog sabora 1868., tada, kao i u kasnijem razdoblju, hranila je spoznaju da je hrvatsko svećenstvo glavna prepreka „prirodnom“ procesu talijanizacije „*naroda bez povijesti*“ (Hrvata i Slovenaca). U otporu protiv talijanizacije hrvatsko svećenstvo u Istri koristi argumente liberalne demokracije (sloboda, pravda, jednakost) zaodijevajući ih u vjerska načela. Na drugoj pak strani talijanski liberali kolikogod su bili protuvjerski i protucrkveno orijentirani, ipak pokazuju velik interes za one segmente vjerskog života koji se mogu iskoristiti za talijanske nacionalne interese. Primjerice, posebno su zanimanje pokazivali za odgoj svećeničkog podmlatka. Ovaj podmladak trebalo je odgojiti u duhu talijanske nacionalne ideologije kako bi kasnije kao župnici nastavili djelovati u tom pravcu.

Dobrila i sudar katoličkog i liberalnog idejno-društvenog koncepta

Dobrilino vrijeme, osim nacionalnih, hrvatsko-slovensko-talijanskih sudara obilježeno je i sučeljavanjima liberalnog i katoličkog svjetonazora i iz tog svjetonazora proizišlog pogleda na državno i društveno ustrojstvo. Vjeran Bogu, caru i svom narodu, što je bilo geslo njegova rada, Dobrila se nije plašio izazova liberalizma, niti ga je odabio u cjelini, ali jednak je bio opreman prema nekim njegovim zasadama. Zastupao je Strossmayerov tip konzervativnog liberalizma. U svemu tome ne smije se zanemariti da je Dobrila, kao najistaknutiji Hrvat istarske vjerske i političke scene, prisutan na toj sceni skoro 50 godina. U tom, dinamičnim zbivanjima nabijenom, razdoblju dogodile su se mnoge promjene koje

su utjecale na Dobrilin odnos prema društvenoj zbilji.

Spomenuti Colombanijev prijedlog događa se u trenutku kad je austrijska vlada donijela zakon o podvrgavanju braka i škole državnom zakonodavstvu te je dio pojačanog liberalnog nastupa u Austriji. Argumente za svoj prijedlog Colombani je našao u tome što se na saboru ne raspravlja o vjerskim pitanjima, a da bi nazočnost biskupa bila neophodna. Prvi je Colombaniju replicirao porečki kanonik De Favento. Po njemu nije pravo pitanje može li sabor bez biskupa nego je li njihova nazočnost korisna. Pomalo ironično Favento dodaje da, iako se na saboru ne raspravlja o bolestima i liječenju, nitko ne postavlja pitanje mogu li liječnici biti članovi sabora. U daljnjoj raspravi do izražaja je također došao animozitet pojedinih zastupnika prema Crkvi.

Tako zastupnik Antonio Madonizza nastoji dokazati nespojivost crkvene i političke funkcije klera. Naime, budući je liberalno – demokratski koncept uređenja države i društva protivan katoličkom konceptu, biskupi (i svećenici) u politici, smatra Madonizzu, nužno su licemjeri, jer ako će slušati Crkvu, moraju raditi protiv države, a ako će poštivati državne (civilne) zakone, njihova politička djelatnost nužno će biti protucrkvena. Krčki kanonik, kasniji krčki biskup Franjo Feretić iznio je sasvim drukčije viđenje povijesti Crkve. Po njegovu mišljenju božansko podrijetlo Crkve često je bilo jamstvo ispravnog djelovanja ne samo na vjerskom nego i na društvenom planu. Koliko je Madonizina interpretacija povijesti Crkve krajnje negativna, toliko je Feretićeva idealistički uljepšana. Za učinak političkih govora u atmosferi opće polarizacije nisu bili važni argumenti nego ocrnjivanje političkog protivnika. Teoretsko-povijesna razmišljanja imala su konkretan zadatok – pridobiti zastupnike za ili protiv Colombanijeva prijedloga. (*Nastavlja se*)

Najteže je bilo župnicima

Zarobljeni i pobijeni Nijemci završili su u jami Golubičina kod Raklja. U istarskim jamama, fojbama, završili su ne samo mnogi fašisti, njemački vojnici, kolaboracionisti nego i neki ugledni antifašisti koji nisu prihvaćali komunističku ideologiju. Općenito je poznato da su komunisti po dolasku na vlast nemilosrdno likvidirali sve svoje stvarne i potencijalne protivnike, ne samo u Istri nego i u ostatku Hrvatske i u Jugoslaviji.

Piše Stanko Josip ŠKUNCA

Najteže je bilo svećenicima po župama. Župni uredi bili su glavno mjesto posjeta skupina svih vojnih formacija. Tako su ih mogli svi sumnjičiti za suradnju s ovima i onima, premda je njihov jedini cilj bio zaštiti narod. Vlč. Zvonimir Brumnić u Tinjanu znalo se dogoditi da su u jednoj sobi bili partizani, a u drugoj Nijemci. Vlč. Milivoj Barković potajno je noću pokopao neke partizane te su ga Nijemci optuživali za suradnju s partizanima i htjeli likvidirati. U Kanfanaru je od Nijemaca uhićen i obešen talijanski svećenik Marco Zelco, nekoć simpatizer fašista, a kasnije je iz straha postao suradnik partizana («Njemački psi objesili narodnog svećenika»).

Vlč. Božo
Milanović

Milanović određen za odstrjel

Vlč. Božo Milanović do kraja se rata nalazio u Trstu i pratio razvoj događaja. Činio je što je u tim okolnostima mogao za dobro svoga naroda. Znao je koliko je osjetljiva situacija svećenika koji su željeli oslobođenje Istre što su ga, u ovom slučaju, donosili partizani komunisti. Svećenicima u Istri pisao je «neka računaju na to da partizanstvo nije nacionalni nego komunistički pokret».

On koji je cijeli svoj život trošio za dobro svoga naroda u Istri, na kraju je od partizana bio optuživan kao suradnik okupatora: «Oni koji su sebe rado prikazivali čuvarima nacionalne svijesti u teškim danima fašističkog ropstva, u času kad je došlo vrijeme da narod Istre borbom ostvari svoje vjekovne težnje, oni izdaju nacionalne interese hrvatskog naroda...» Dok neki, poput Šime Milanovića i Marka Zelka, za svoj narod daju živote, «drugi, poput Bože Milanovića i Brumnića, s fašističkim biskupom Santinijem iz Trsta majstorski prikriveno idu stopama njemačkog okupatora.» (Ljubo Drndić u Glasu Istre, 1. III. 1945.)

Koje su to bile «kriminalne» radnje za koje je optužen vlč. Milanović? To je činjenica da je u Trstu za godinu 1944. tiskao zidni «Koledar Društva sv. Mihovila za Istru» na 26 stranica, da bi narodu bar nešto pružio za utjehu i njegovanje njegova jezika. Budući da za to nije tražio dopuštenje partizana, nego od njemačkih vlasti, proglašen je njemačkim kolaboracionistom. Zbog

Vlč. Marco
Zelco

te činjenice bio je određen za «odstrjel» i zato pozivan na sastanak s partizanima. «Da smo Vas godine 1944. dobili u ruke, mi bismo Vas bili ubili», rekao mu je kasnije Josip Šestan, jedan od rukovodilaca.

Tko nije s nama, taj je protiv nas

Nijemci su dopustili otvaranje hrvatskih i slovenskih škola pa je Milanović pripremio i dao tiskati «Prvu čitanku i početnicu» u 25 000 primjeraka. Izdao je i knjižicu «Koju korist imamo od vjere?», 15. izdanje molitvenika «Oče, budi volja tvoja», i opet Kalendar za 1945. godinu, i to sve bez dopuštenja

Vlč. Milivoj Barković, Ivan Žufić, Zvonimir Brumnić, Šime Frulić, Zlatko Rupnik i Kazimir Paić

Trg Marka Zelca u Kanfanaru

partizana. Osim toga, iz Zagreba su za Istru preko Trsta dolazile hrvatske knjige kršćanskog sadržaja i lijepo lektire, bez ikakvih ideoloških poruka, zbog čega su njegovu djelatnost u Trstu okrstili «ustaškom agenturom». Općenito, prema načelu «tko nije s nama, taj je protiv nas», čovjek nije smio ništa poduzimati za dobro naroda ako to ne ide preko partizana. Vlč. Brumnić i drugi svećenici optuženi su zato što nakon njemačke devastacije sela «pod krinkom narodnooslobodilačke borbe narodu dijele pomoći u hrani». Partizani su bili ljubomorni što Nijemci na molbu nekih svećenika dopuštaju otvaranje hrvatskih i slovenskih škola jer time otupljuju oštricu njihove borbe.

Svi su naši svećenici podržavali oslobođilačku borbu, neki otvoreno, a neki i sa strahom da će s njom doći i boljševizam. «Svećenstvo je, općenito uzevši... sve bliže našoj borbi» - pisali su drugovi. «No, jedan dio naših simpatizera, okupljenih oko Milanovića i Brumnića, kada s njima razgovaramo, prikazuju se kao prijatelji, a iza leđa rovare protiv nas.» (D. Diminić) Najviše su bili ljuti na one svećenike koji «još uvijek kleveću našu borbu kao komunističku». Nijemci su u svojim racijama znali maltretirati svećenike, oskvrnjivati i demolirati crkve (Kramare, Gradina i dr), što su partizani rado isticali, dok oni sami poštuju Crkvu, kako bi vjernike pridobili za pokret. Neki su

svećenici naivno u to vjerovali: «Dokle će partizani poštivati Crkvu i svećenike, ja ću biti s njima. Moji dragi partizani, ja sam s vama», govorio je jedan župnik. Galižanski župnik Leonardelli zamjerio se «drugovima» jer je uskratio sprovod jednom partizanu, što je ustvari bio strah od odmazde Nijemaca. Vlč. Mario Stipančić (Stefani), župnik u Barbanu, govorili su, «stavio se u službu naših neprijatelja... jer propovijeda da bi partizani htjeli uništiti vjeru i Crkvu, što je besramna laž jednog petokolonasa».

Vlč. Šime
Milanović

Partizani otkrivaju pravo lice

«Uzalud ustaški zlotvor u Istri, Milanović i Brumnić, prikrivaju svoje prljave duše svećeničkim mantijama i nastoje da okrnje i razbiju silu naroda pričama da je Narodno-oslobodilački pokret protiv vjere i Crkve» (Z. Črnja, Hrvatski list, 18. III. 1945.) Kad je oslobođilačka borba išla prema kraju i video se njezin ishod, partizani su počeli

otkrivati svoje pravo lice. Napadali su svećenike narodnjake i progonili istaknute rodoljube koji ideološki nisu bili na njihovoj strani bojeći se da će biti zapreka revoluciji ili da će se prikloniti zapadnim saveznicima ako dođu u Istru. Tako su izgubili život neki narodnjaci, kao Antun Milovan iz Režanaca, otac porečkog i pulskog biskupa Ivana Milovana, Anton Brajša iz Kringe, Mate Peteh iz Žminja, dok je hrvatska učiteljica Ljudmila Vodinelić iz Ližnjana dospjela u zatvor, ispitivana i maltretirana, da bi na kraju vlasti shvatile koliko je zaslužna za svoj narod u Istri te bila odlikovana.

Krajem travnja i početkom svibnja 1945. borba se približila kraju. Nijemci su se koncentrirali u Puli, Žminju i Pazinu s nakanom da se predaju saveznicima. No partizani su bili brži te su 1. svibnja došli nadomak Pule i do 7. svibnja svladali njemački otpor. Zarobljeni i pobijeni Nijemci završili su u jami Golubičina kod Raklja. U istarskim jamama, fojbama, završili su ne samo mnogi fašisti, njemački vojnici, kolaboracionisti nego i neki ugledni antifašisti koji nisu prihvatali komunističku ideologiju. Općenito je poznato da su komunisti po dolasku na vlast nemilosrdno likvidirali sve svoje stvarne i potencijalne protivnike, ne samo u Istri nego i u ostatku Hrvatske i u Jugoslaviji. (*Nastavlja se*)

Kako odabratи sunčane naočale za sport

Ako se bavite s više sportova u različitim uvjetima osvjetljenja, priuštite si više od jednog para sportskih sunčanih naočala tako da zadovoljite svoje osobne potrebe, najjače se zaštitite i pospješite svoje sportske uspjehe.

Piše Kristina RUŽIĆ, dr. med., specijalistica oftalmologije

Do određene je mјere izbor boje naočala stvar osobnog izbora, iako određene boje omogućuju prednost pri određenim specifičnim vidnim zahtjevima i okruženju. Ako vam je potrebna 100% sigurnost u kolornoj osjetljivosti, najbolji je izbor neutralna siva boja. Za mnoge sportaše važna je kontrastna osjetljivost, npr. kad gledaju loptu prema nebu, ribu pod morem i sl. Za pojačanje kontrasta najčešće su najbolje smeđa i bakrena boja leće. Za situacije slabijeg osvjetljenja i oblačno vrijeme, žuta, narančasta i crvena leća dobar su izbor. Ako se bavite sportom, sigurno boravite na suncu više nego prosječna osoba. Zbog toga je važno da vam naočale pružaju 100% UV zaštitu (zbog prevencije katarakte, npr.).

Opseg UV zaštite ovisi o materijalu leće, zaštitnim slojevima i aditivima leće. Boja leće nije indikator UV zaštite: moguće je da svjetla žuta leća nude 100% UV zaštitu za razliku od tamne sive leće koja uopće ne mora pružati UV zaštitu jer to ovisi o njenoj kvaliteti. Dobar su izbor za sportske naočale polikarbonatne leće: lagane su i otporne na udarce te pružaju 100% UV zaštitu bez dodatnih slojeva i aditiva. Osim blokade UV zraka, poželjno je da sunčane naočale blokiraju i sunčanu radijaciju visoke energije, poznatu pod nazivom plavo svjetlo za koje se smatra da pridonosi makularnoj degeneraciji. Postoje razne vrste, a posebno učinkovitom verzijom smatraju se one leće koje sadrže sintetski melanin.

U uvjetima pojačanog osvjetljenja s izraženom refleksijom pomažu leće sa zrcalnim slojem.

Polikromatske leće: blijede i tamne automatski, ovisno o promjeni osvjetljenja pa su dobre za aktivnosti na

otvorenom koje traju više sati. Kako se vremenski uvjeti mijenjaju, leće se prilagođavaju tako da dopuste prolaz optimalne količine svjetla za dobar vid oka.

Polarizirane leće: sadrže specijalni filter koji selektivno blokira svjetlo koje se reflektira s horizontalnih površina, eliminirajući tako vruće točke i bljesak. Dobro blokiraju reflektirajuće svjetlo s površine vode, pijeska ili snijega.

Antirefleksivni sloj: stavlja se na stražnju površinu leće tako da eliminira bljesak Sunčeva svjetla koje se reflektira s te površine kada se Sunce nalazi iza nas. To može pospješiti i poseban oblik okvira koji prianja uz lice.

Zrcalni sloj: dobar je za uvjete vrlo jaka Sunčeva svjetla pri penjanju ili skijanju na velikim nadmorskim visinama. Dodatno blokira 10 - 60% vidljiva svjetla i pruža veći komfor gledanja.

Vodič za boje

Žuta i narančasta: pojačavaju kontrast pri oblačnom maglovitom vremenu i uvjetima slabijeg svjetla vani ili u zatvorenim prostorijama. Filtrira plavo svjetlo za oštriji fokus. Sportovi: biciklizam, lov, streličarstvo, skijanje, bordanje, rukomet, tenis.

Jantarna, roža i crvena: pojačavaju kontrast pri umjero oblačnim ili sunčanim uvjetima, ali izaziva značajan poremećaj percepcije boja. Sportovi: biciklizam, ribolov (jantarne leće za pjeskovita jezera), lov, streličarstvo, skijanje, bordanje, sportovi na vodi.

Tamnojantarna, bakrena i smeđa (uključujući leće s melaninom): blokiraju veliku količinu plavog svjetla i pojačavaju kontrast i vidnu oštrinu. Posebno su korisne za poboljšanje kontrasta na travi i prema plavom nebu. Sportovi: bejzbol, biciklizam, ribolov (posebno u vodama s travnatim dnom), golf, lov, skijanje, vodenih sportova.

Zelena: blago pojačava kontrast, uz očuvanje kolorne osvijetljenosti. Sportovi: bejzbol, golf.

Siva: reducira pojačan bljesak i omogućuje 100% normalan kolorni vid. Sportovi: svi sportovi na otvorenome pri jakom svjetlu.

Ako se bavite s više sportova u različitim uvjetima osvjetljenja, priuštite si više od jednog para sportskih sunčanih naočala tako da zadovoljite svoje osobne potrebe, najjače se zaštitite i pospješite svoje sportske rezultate.

Ćakule pod ladonjon

Zvane: Bog daj zdravje, kumpare!

Jože: I sriću, kumpare moj! Hvala Bogu, pasala je i ta korizma.

Zvane: Ti moren reći da san uživa na koncertu u Eufrazijani pete korizmene nedje kad su se skupili naši štabeli kantaduri i zbori iz Lanišća, Lindara, Svetega Petra i Žminja tr zapivali onako štanjo pučki, po starinski. Inšuma, zdrhi su me pasivali po cilen tilu, i koja suza je kanula na voko ud draginje da smo sačuvali, škapulali ud pozabjenja i da ćemo prinesti to staro korizmeno kantanje na mlajše.

Jože: A moj študente Berto je povida da mu je prelipio bilo na križnen putu mladih u Grašiću, na Štazi svetoga Šimuna. Tamo je i vni lipi slap Sopot; je deboto prišušja...

Zvane: Smo skarši z vodon. Ko tako nastavi, će vrći redukciju; ne samo benzina i plin, nego će i voda krešiti. Sve krešiva, a živjenje sve manje vridi. I strah se je uvuka judan u kosti. Strahi se šire kako bared i pirika. Širi se kako tošig, kako velen: strah da će ustati prez dela, ko nimaju dela strah da ki zna ko će ga najti, strah da će njin kredit 'švicarac' pojistiti cilu plaču..., eli da će morati delati za jenega bilega i jenega črnega...

Jože: Najhuji je strah ud straha. Niki je rekao: Ako imaš strah – ne straši se; a ako nimaš strah – počmi si ga pensati, i malo se preni. Ali nemoj zabosti glavu u sablun... Šeko tako. Orka mazurka!

Zvane: Se judi spominju da ča bi da je naš župan Nino puštija bradu eli kako bi se reklo – barbuc. Jeni gore da će se hititi u umitnike, a certi, ki ga boje poznaju, će reći da se torniva u biznis, kako se to danas po modernu reče.

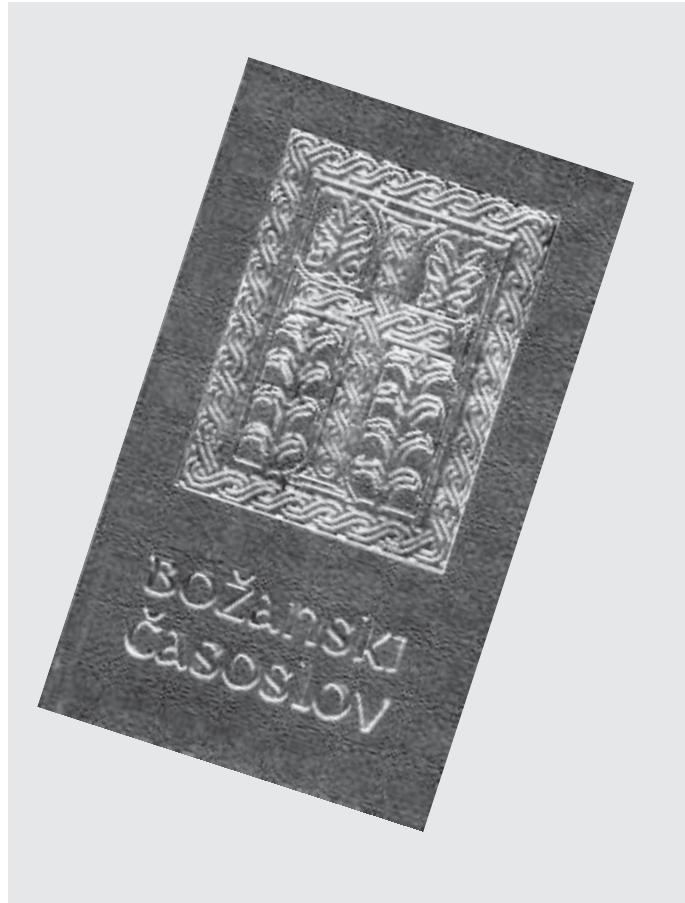
Jože: Se ne zgubi, ne. Ni za verovati ča čujen i štijen. Jopet bi nas stili diliti na vne ud pasanega stolića i vne moderne, vržmo reći, napridne, iz ovega stolića. Ti gajardi bi stili uvesti dvi vrste seksualnega odgoja u škole: jenu vrs za virnike krstijane, a jenu vrs za sve vne druge. Neka Boh grihe prosti njin i nan... Nego, ča su nan naše vridne krstijanke parićale za Vazan?!

Zvane: Vero, moja Zaneta je, kako ča uža svako lito, spekla žuti kruh, za dīcu je umisila i spekla jajarice, a i jaja je piturala z lupjen ud žbuje i ni duperala vne tošige ud kolori. I ti moren reći da hrana blagoslovna, ča se nosi na blagoslov na Veliku subotu eli na dan Vazma ujutro, ima poseban guš.

Jože: Vero pak da. Ben, dobar ti tek. Sričan i blagoslovjen Vazan tebi i tvojima, kumpare!

Zvane: I tebi I tvojoj fameji, kumpare moj. I kako ča pisnik reče: Samo sime u zemji strhil, za Vazan je u viške prhlo!

Božanski časoslov za Božji puk

Uz četverosveščano izdanje cjelovitoga Časoslova, koje je na hrvatskome jeziku priredila nakladnička kuća »Kršćanska sadašnjost«, dugo se u župnim zajednicama osjećala potreba i za posebnim »pastoralnim« izdanjem koje bi objedinjavalo one dijelove Časoslova koji su prikladniji za osobnu ili zajedničku molitvu vjernika laika.

Hrvatski institut za liturgijski pastoral priredio je prvo izdanje takva časoslova 1999. godine. Već u ovome kratkom razdoblju vidljiv je dragocjen doprinos toga vrijednog izdanja. Osobito raduje činjenica da je *Molitva Crkve* postala svagdanjom molitvom pojedinaca, obitelji, molitvenih zajednica, različitih župnih skupina i cijelih župnih zajednica. Crkva tako postaje velikom zajednicom molitelja koja trajno pjeva pjesmu *hvale Ocu nebeskom*, ujedinjujući svoj glas s glasom nebeske Crkve.

Izdavačka kuća JOSIP TURČINOVIĆ d.o.o., Pazin, narudžbe tel. 052/ 624 342

Prodavaonice: * PAZIN, A. Kalca 2, tel. 052/ 621 082

* PULA, Danteov trg 1, tel. 052/ 216 498

Križni put za mlade

Gračišće Uvod za susret Hrvatske katoličke mladeži u Sisku početkom svibnja nije mogao početi bolje. Vijeće za mlade naše biskupije uobičajeno, stazom sv. Šimuna u Gračišću, organizira križni put za mlade. Ove godine, 17. ožujka, po lijepu vremenu na križnom putu okupilo se oko 150 mlađih iz svih dijelova Porečke i Pulsko-biskupije. Krenuli su iz župne crkve sv. Vida molitvom i pjesmom. Ove godine križni je put predvodio fra Tomislav Hrštić, duhovni asistent Frame i župnik Sv. Antuna iz Pule.

Na kraju puta, povjerenik za mlade, vlč. Dalibor Pilekić zahvalio je svim mladima na sudjelovanju, župi Gračišće i sponzorima: restoranu Lipa i pekari Reginex, koji su mlade počastili obrokom. (L)

Sljedeći broj Ladonje izlazi 13. svibnja